

חיברתי וערכתי בס"ד

בחסד ה' עליו

הצב"י נדיה אטון הי"ד

בכל דוד ודוד חייב אדם לדאוג את עצמו

כאילו הוא יצא ממצרים...

פרשת צו שבת הגדול חג פסח

סוף זמן אכילת חמין: 10:11	פרשת צו שבת הגדול
סוף זמן שריפת חמין: 11:27	יום שישו ט' ניסן
כניסת החג: 18:42	כניסת שבת: 18:43
צאת הכוכבים: 19:17	יום שבת י' ניסן
חצות הלילה (סוף זמן אכילת אפיקומן): 00:45	יציאת שבת: 19:30
יום המישו ט"ו ניסן חג פסח	ר"ת: 20:15
בתפילת מוסף	יום שלישי י"ג ניסן
מתחילים להזכיר מוריד הטל	לא לשכוח מכירת חמין
יציאת החג: 19:34	צאת הכוכבים וזמן בדיקת חמין: 19:17
ר"ת: 20:20	יום רביעי י"ד ניסן ערב פסח
	תענית בכורות

תפלה להצלחת עם ישראל ממרן הראשון לציון הרב יצחק יוסף שליט"א

יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלהי אבותינו, שתתמלא ברחמים עלינו ועל כל עמך ישראל ותצילנו ותושיענו מיד כל אויבנו ושונאינו, ומכף כל מבקשי רעתנו, הפר עצתם וקלקל מחשבותם, ולא תעשינה ידיהם תושיה, וכמו שנאמר עוץ עצה ותופר, דברו דבר ולא יקום, כי עמנו אל. ונאמר, ה' הפר עצת גוים וקלקל מחשבותם, ויהי רצון שחרבם תבוא בלבם וקשותותם תשברנה. אנה ה' יהמו נא רחמיך עלינו ועל כל עמך ישראל, עמוד נא מכסא הדין ושב על כסא רחמים, ותכנס לנו לפני ולפנים משורת הדין, ותבטל מעד לינו כל גזרות קשות ורעות, ותגזור עלינו גזרות טובות, ישועות ונדמות, למען רחמיך, ותקרע רוע גזר דינינו ויקראו לפניך זכויותינו.

"קומה עזרתה לנו ופרנו למען חסדך" אנה ה' שמור והגן על עבדיך צאן מרעיתך, הגן על חיילי הצבא וכוחות הבטחון, הצילם מפח יקוש, לא תאונה אליהם רעה, ונגע לא יקרב באהליהם, ותצילם מכל מיני פורעניות ותאונות המתרגשות לבוא בעולם, ושלה נא רפואה שלימה לכל חולי עמך, לכל הפצועים, ושמע נא את קול תחנונתנו, כי אתה שומע תפלת כל פה, ברוך שומע תפלה. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי ונואלי. ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום, אמן ואמן.

מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב הוא יברך את חילי עַבְדְּךָ הַיְשָׁרִים לְיִשְׂרָאֵל, העומדים על משמר ארצנו וערי אלהינו מנגביל הקבנון ועד מדבר מצרים ומן הים הגדול עד לבוא הערבה בפישה באויר ובנים.

יתן ה' את אויבינו הקמים עלינו נגפים לפניך. הקדוש ברוך הוא ישמר ויציל את חילינו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם. יברך שונאינו ותחמיהם ויעטרם בכתר ישועה ובעטרת נצחון. ויקים בהם הַתְּבוּנָה: כי ה' אלהיכם החלף עמכם להלחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם: ונאמר אמן.

- ג דבר העורך
- ד דבר תורה בסעודה
- ו הלכות בדיקת חמין
- ח הלכות חג פסח
- יח מועלת ליל הסדר
- כ סדר בדיקת חמין

לצפיה באתר שלנו
סדקו את הברקוד

דבר העורך

"זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם"

עיניו, כשכל כולו מרוכז בהבנת דברי הרמב"ם. הגזירה המרחפת מעליו, לובשי המדים וחמושי הנשקים המסתובבים בביתו - כל אלו נשכחו מלבו לחלוטין, הן הוא שקוע ברמב"ם. שעה ארוכה היה הרב שקוע בדברי הרמב"ם, משווה בין מקורות, דן באפשרויות שונות, מעלה השערות ומיישב תהיות. לפתע נזכר כי בעצם בכל רגע עומד הוא למות, פקח את עיניו מהריכוז הממושך בו היה שרוי, הביט לכל עבר - וראו זה פלא: החיילים אינם, פשוט נעלמו! והוא אפילו לא שם לב! רק הבית ההפוך מוכיח כי כל הסיפור היה גם היה ואינו חלום או הזיה, אבל החיילים עצמם פשוט נעלמו עם הרוח, נגוזו אל החלל - עם הנשק, עם האיום, עם גזירת המוות שריחפה מעליו! הרב כה התפלא, עד שיצא לרחוב בנסיון להבין מה קרה. ואז שמע כי לפתע החלו הכוחות הגרמניים במתקפה נועזת, וכל החיילים נקראו לשוב אל קו החזית באופן מיידי. הם פשוט הותירו אותו כך - בחיים, ורצו לתפוס עמדות בקו הגבול, להגן מפני האויב.

ולכל ההתפתחות המפתיעה הזו - הרב אפילו לא שם לב. שקוע היה בלימוד התורה, כה עסוק ומרוכז בפיצוח תבונותיה והעלאת מרגליות מעומקיה. בינתיים האיום על חייו הוסר, הגזירה שריחפה עליו בוטלה, והוא זכה לחיים חדשים וארוכים!

את כל הסיפור הזה סיפר הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל - מייסד וראש ישיבת פוניבז', והוא מסביר מה כוחה של התורה, עד כמה היא כובשת, עד כמה ניתן לשקוע בתוכה - לשכוח מעולם ומלואו, להתחבר אליה בכל לב, להתקשר עימה בקשר אמיץ. וכשעושים כך - מדהים לראות כמה כוחות נפש היא נוסכת, איזו עוצמה ויכולות התמודדות היא מעניקה, עד כמה היא מחוללת ניסים אף למעלה מדרך הטבע!

אחים יקרים, נמצאים אנו בתקופה מורכבת, מצד אחד רואים אנו ניסים גדולים ועצומים - שאיבנו המבקשים להורגנו בסיעתא דשמיא חילנו היקרים הורגים אותם, אומנם טילים גדולים מרחפים ועפים מעל ראשינו וסכנה גדולה ועצומה מרחפת עלינו, אך עלינו לעמוד איתנים במערכה, וללמוד תורה להצלחת עם ישראל, והצלחת חיילנו היקרים, אם זה הלכה יומית שיעור יומי, כל אחד לפי הכוחות שלו, ובעזרת ה' בזכות התורה הקדושה נזכה לגאולה השלימה והצלחת חיילנו היקרים, ויהי רצון שכימי צאתנו מארץ מצרים אראנו נפלאות אמן, שבת הגדול שלו.

למען נוכל לירות בך יריה אחת ממוקדת, ולא נצטרך לבזבז תחמושת מיותרת! - הורה לו המפקד. הרב הבין כי כלתה אליו הרעה, כל בקשתו ותחנוניו, ההוכחות שביקש להציג והסבריו ההגייוניים - כולם נדחים בבוז בידי החיילים. יתירה מכך, הרב הבין כי אכזריותם ורשעותם של החיילים אינן יודעות שובעה, ובכל מקרה, הואיל וכבר גזרו את דינו למוות - כך יעשו. לא נותר לו אלא לבקש: 'אם כך נגזר עליי - מוכן ומזומן אני להיהרג. אולם בקשה קטנה לי אליכם, נא מלאו את בקשתי האחרונה!'

החיילים עשו אוזנם כאפרכסת. מה יבקש אדם רגע לפני מותו? מה בקשתו ותחינת לבו בדקות חייו האחרונות? על מה יבקש לנצל את הזכות לבקש בקשה אחרונה?! 'ובכן, חיילי הנכבדים של הצאר ירום הודו, אני עוסק כרגע

בביור הלכה מוקשית ברמב"ם, אחד מספרי ההלכה היהודיים המרכזיים ביותר. הרמב"ם פוסק כמה הלכות, ואני חש כי יש סתירה ביניהן, וחפץ ליישבה - קודם שאסתלק לבית עולמי. קשה לי כל כך לעזוב את העולם כשהקושיא עודה מנקרת במוחי, ולפיכך - אנא המתינו לי כמה דקות, עד שאספיק ללמוד את דברי הרמב"ם במקורותיהם על מנת ליישב את הסוגיא, ומיד אני מתייצב למותי!'

החיילים הביטו זה בזה, תוהים לפשר העניין, אך מראה פניו של הרב הקרין רצינות וכנות מוחלטת בכוונותיו הטובות. ניכר היה שהסתירה בדברי הרמב"ם אכן מטרידה את מנוחתו, ומכבידה עליו את התחושה סביב הריגתו, לפיכך, נענו החיילים לפנייתו הנרגשת, והואילו להעניק לו כמה דקות חיים נוספות, עד שישלים להבין את דברי הרמב"ם מיד כשהתיישב הרב ללמוד שכת הרב מהחיילים שמסביבו, מהרובים השלופים לנגד עיניו, מהאיום על חייו. הוא שקע אל תוך לימוד התורה האהובה - משוש חייו ומחמד

מובא בגמרא מנחות (ק:): אמר ריש לקיש מה פירוש הפסוק "זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם"? אלא בא הפסוק ללמדך - כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם.

בזמן שבית המקדש היה קיים, אדם שהיה עובר עבירה בשוגג, היה מקריב קורבן שב בתשובה ומתכפר לו. למדים אנו מגמרא זו המוזכרת לעיל שאדם העוסק בתורה הקדושה מתכפרים לו כל עוונותיו, משום שהם חשובים כאילו הקריב קורבנות.

היה זה בימי תקופת מלחמת העולם הראשונה, כשאדמת אירופה בערה באש הקרבות שהתחוללו בין מעצמות התקופה. כנהוג בעת מלחמות, קבע הצבא חובת איפול מלא בבתי האזרחים בשעות הלילה, בכדי להקשות על האויב לזהות מקומות יישוב ולסמן מטרות לתקיפה. כך היה גם בעת שהמערכה ניטשה לא רחוק מהעיירה הקטנה טבריג שבליטא, שהיתה באותה עת תחת שליטה רוסית, והמפקד קבע כי חל איסור להדליק אור מכל סוג לאורך כל שעות הלילה באותה עת, כיהן הגאון רבי אברהם אהרן בורשטיין זצ"ל כרב העיירה, ובהיותו שוקד כל העת על דלתות התורה, דבר איסור הדלקת האור בלילות לא הגיע לאוזניו כלל, והוא המשיך בשגרת חייו. מידי לילה, היה מדליק כמה נרות בסלון ביתו, ולאורם עסק בתורה בהתמדה עד השעות הקטנות. הנרות ריצדו בלהבות עדינות, ולא הפגינו אור גדול בכלל. אולם באחד הלילות הבחין אחד מהחיילים הרוסיים באור קלוש הבוקע מבית הרב, ומיהר לדווח על כך למפקדיו. לא עברה אלא שעה קלה, ופלוגה חמושה בנשק רב ובשנאת ישראל תהומית פרצה לביתו הקטן של הרב. החיילים פרצו בכוח אל הבית, ובלא אומר ודברים קבעו שהרב אינו אלא מרגל גרמני המשתף פעולה עם האויב, ובכך גזר דינו מוות מיידי. הרב מטבריג ישב המום על כסאו, ראשו ושרעפיו עסוקים בפיצוח רמב"ם מוקשה, ולפתע חיילים ניצבים לפניו, נשקים שלופים, פחד אימתני ממלא את החלל, והוא כלל לא יודע למה ומדוע?!

תוך שניות אחדות התאושש הרב מההלם, והחל להתחנן על חייו - כי יהודי הוא העוסק בתורה בהתמדה, וכלל לא ידע על האיסור להעלות אור בבית בשעות הלילה. אלא שכל תחנוניו נפלו על אוזניים ערלות, החיילים הרוסיים היו בטוחים כי הניחו את ידם על מרגל, וגם אם לא - לא התכוונו להניח את ה'טרף' מידיהם. 'גש נא ועמוד בצמוד לקיר,

דבר תורה לסעודה שניה

"צו את אהרן ואת בניו לאמר"

רבנו הקדוש מבאר את הפסוק בדרך רמז על הגלות האחרונה שאנו נמצאים בה, שהכתוב בא לנחמנו מעצבון נפשנו על תוקף הגלות, כי כל יהודי ויהודי מייאנה להנחם נפשו בראותו את אורך הגלות.

הגלות שבה אנחנו נמצאים קעת שונה במהותה מכל הגלויות שעברו על עם ישראל, ואין לדמותה לגלות מצרים שהיתה רק ארבע מאות שנה, או לגלות בבל שנמשכה רק שבעים שנה, כיון שבגלות זו אנו נמצאים כבר כמעט אלפים שנה, ולא רק האריכות אלא גם הקושי והעינוי שהגויים משתעבדים בנו. כל זה יכול לגרום לנו לחשוב ולומר שלא יהיה קץ לגלות המרה הזאת ח"ו. ולכן בא הקב"ה הצופה ומביט עד סוף כל הדורות, שהוא רואה עד איזה דור תהיה אריכות הגלות, והודיע למשה לזרז את עם ישראל ובראשם את בני התורה, שהרי 'צו' הוא לשון זירז וכן הוא ציווי לדורות, ובא הכתוב ואמר: "צו את אהרן ואת בניו לאמר", שכוונתו לכוהנים ובני התורה אשר מורים לעם את הדרך אשר ילכו בה, וציווה להם להודיע לכלל ישראל שלא יתיאשו מאורך הגלות כיון ש'זאת תורת העלה', והכוונה היא להשמיע לנו במילה 'זאת' שהיא לשון מיעוט, ובא הכתוב למעט את כל הגאולות שהיו קודם הגאולה שעתידה להיות, והיא הגאולה המעולה מכל הגאולות שהיו עד עכשיו.

דבר תורה לסעודה ראשונה

אש המצוות

"זאת תורת העלה היא העלה על מוקדה"

בספר תורה נכתבה האות מ' של המילה "מוקדה" קטנה יותר משאר האותיות, ואילו בפסוק "תמים תהיה עם ה' אלוקיך" (דברים י"ח, י"ג) נכתבה האות ת' גדולה יותר משאר האותיות.

וביאר הרב הקדוש מקוצק זיע"א שבנוגע לאש ההתלהבות בעבודת ה' בינו לבין קונו, על האדם להסתיר את האש (הרמוזה במילה מוקדה), ורק קצת יראה החוצה. מה שאין כן בעיניני תמימות ואמונה, עליו להרבות בהם עד שיפרצו החוצה, ויהיה מכריז כלפי חוץ כי ה' הוא האלוקים "וכלי חרש אשר תבשל בו ישבר"

רש"י הקדוש: והוא הדין לכל הקודשים. ומדוע באמת נאמר הדין הזה דווקא אצל קרבן חטאת? ברם, רמז יש בדבר, שאדם הספוג בחטא כדוגמת כלי החרס שסופג בקרבו את טעם האיסור, אין לו תקנה אלא לשבר את ליבו ואת הרגלי החטא שלו, אבל רק עם לב נשבר יוכל לבוא לידי טהרה...

דבר תורה לסעודה רביעית

האם מותר לבלוע כדורים ותרופות חמץ בפסח?

בתרופות רבות יש עמילן חיטה והם חמץ, אומנם כיום ברוב התרופות ישנם תחליפים של עמילן תירס או תפוח אדמה - שהם כשרים לפסח.

לגבי נטילת תרופות חמץ בפסח ישנם ג' חילוקים בהלכה:

א. חולה שיש בו סכנה - **אם לא הצליח להשיג את התרופות ששותה כשרות לפסח**, יכול לשתות את כל התרופות ששותה כרגיל, גם אם אין בהם טעם, וגם אם יש בהם טעם. ויקנה את התרופה קודם פסח ויכוון שלא לזכות בחמץ שיש בתרופה. ואם יש להם טעם ערב וטעים, טוב שיערב בתרופה דבר מר וישתה.

ב. חולה שאין בו סכנה - **אם לא הצליח להשיג את התרופות ששותה כשרות לפסח**, תלוי הדבר: אם התרופות הללו בלי טעם יכול לשתות אותם בפסח, ואם התרופות הללו עם טעם והטעם ערב לפה אינו יכול לשתות אותם בפסח.

ג. מיחוש בעלמא - אדם שהרגיש קצת כאבים בתוך ימי פסח (כגון שהרגיש קצת כאבי ראש ורוצה לשתות תרופה), אם לא השיג תרופות כשרות לפסח אינו יכול לשתות את התרופה בפסח.

חשוב להדגיש: כיום רוב התרופות (ללא טעם) מיוצרים בצורה כזו שהם כשרות לפסח, או שיש להם תחליף כשר לפסח לכן כדאי לבדוק זאת לפני פסח. (ילקוט יוסף)

דבר תורה לסעודה שלישית

פניני הבן איש חי

"ביום צותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם לה' במדבר סיני" מובא במדרש: "בשעה שציווה הקב"ה לישראל פרשת קורבנות נתקבצו כל אומות העולם אצל בלעם הרשע, אמרו לו מפני מה ציווה הקב"ה לישראל פרשת הקרבנות ולנו לא ציווה? אמר להם שוטים שבעולם! ישראל שקיבלו את התורה נתן להם פרשת קורבנות, אבל אתם שלא קיבלתם את התורה - לא נתן לכם פרשת קורבנות".

לכאורה דברי המדרש הללו צריכים ביאור, דהלא הקורבנות באים לכפר על העבירות, ואם כן אף לאומות העולם - שלא ניתנה להם התורה, יש צורך בהם, שאילו יעברו על אחת משבע מצוות בני נח יביאו קרבן לכפרתם, ומדוע זה שלא קיבלו את התורה גורם למנוע מהן את פרשת הקרבנות? ויש לתרץ על פי דברי הגמרא (ירושלמי במסכת מכות): שאלו לחוכמה, חוטא מה עונשו? אמרה להם: 'חטאים תרדוף רעה'... שאלו לתורה, אמרה להם: יביא קורבן ויתכפר לו וכו'. הרי שהעצה להביא קורבן לכפרה ניתנה רק על ידי התורה, ולכן בדין הוא שרק מי שקיבל את כל דברי התורה, זכאי לכך שיקבל גם את החלק שבתורה שנאמר בו שהבאת הקורבן מכפרת על החטאים. וזהו פירוש המדרש, שבשעה שנתן הקב"ה לישראל את פרשת הקורבנות, ובכך למעשה הוא גילה שיש פתרון נוסף לאדם החוטא, ואין הוא צריך דווקא למוות או לסבול רעות כדברי החכמה והנבואה, נתקבצו כל אומות העולם לפני בלעם בחשש, ושאלוהו האם גם להם תנתן אותה מתנה מופלאה שיוכלו להביא קורבן ויתכפר להם, ענה להם בלעם: שוטים שבעולם! התורה היא "עסקת חבילה", מי שהסכים ליטול את כולה - נטל גם את פרשת הקורבנות.

לכרבה זה הצלחה

מרדכי זיפה
מזרנו זב"ב
ליאור זשיר
מזרנו זב"ב

לכרבה זה הצלחה

שיד בת אושרת
בן ציון בן מירב
אלמוזג לזי
בן שולמית הי"ז

לשקט עם בחיבור

שרה בת לאורה
ינית בת רחל
שמעון בן מוסל
ת.נ.צ.ב.ה

לשקט עם בחיבור

לאה בת
סוליקה רביבו
ז"ל (ה"ד)
ת.נ.צ.ב.ה

לשקט עם בחיבור

חנה בת חפסה
יעקב בן מרים
ת.נ.צ.ב.ה

דיון משפחתי עם הרב יצחק זילברשטין

שו"ת עם הרה"ג הרב אורן נורית

שו"ת עם הרה"ג הרב בנימין חותה

אכילת מצה בפסח

ליל הסדר לחיילים בלחימה

שאלה: מה המעלה המיוחדת שיש באכילת מצה בליל פסח ובשאר ימות החג?

תשובה: החתם סופר (חו"מ סי' קצו) כתב שמצה שמורה בליל פסח היא מצוה יחידה שנשארה לנו מכל מצוות אכילה שבתורה, אין לנו לא פסח ולא קדשים לא תרומה ולא מעשר שני רק מצה אחת. והשל"ה הקדוש (פסחים נ"מ ט) כתב שחסידים ואנשי מעשה נהגו לנשק המצה בעת שהגביהו אותה בליל הסדר.

וכן בכל ימי החג ידועים דברי הזהרה הקדוש (ח"ב קפג): שנקראת מאכל רפואה ומאכל אמונה ומסביר התפארת שלמה (רמזי פסח) שהם עניין אחד, שמי שחסר לו אמונה חסר לו רפואה וע"י אכילת מצה סגולתה לרפא מי שיש לו חיסרון באמונה וע"י אכילתה זוכה להכיר במי שאמר והיה העולם, וישנם עוד הרבה מעלות ואכמ"ל.

שאלה: האם מותר לעלות לבית הקברות בחודש ניסן?

תשובה: המנהג הנכון שלא עולים לבית הקברות בחודש ניסן אלא מקדימים ועולים בערב ראש חודש ניסן, ומכל מקום אם יודע שלא יבכה בעת עליה לציון אביו או אמו או שאר הקרובים ביום פטירתם רשאי לעלות לקברם גם בחודש ניסן.

שאלה: האם גם בחודש ניסן טוב לקבוע משפט או ניתוח כמו בחודש אדר?

תשובה: מה שאמרו רבותינו שבחודש אדר יד ישראל על העליונה, ואם יש לו משפט או ניתוח וכדו' יעשנו בחודש אדר גם חודש ניסן בכלל זה שהוא חודש שאירעו בו ניסים (א"ר סימן תרפ"ה אות ח).

"לחם חמץ" (ויקרא ז', י"ג)

בערב הפסח הגיע יהודי אל רבו, ושאַלָה מְעַנֵּינֵת וּמֵאֵד לֹא שִׁגְרֵתִית בְּפִיו: "לְדַאֲבוּנִי - סֵפֶר בְּצַעַר - אֲנִי נִגּוּעַ מֵאֵד בְּמִדַּה הַגְּרוּעָה שֶׁל 'צְרוּת עֵינָי; הַקְּמִצְנוּת הַקְּנֹאָה וְהַעֵינִי הַרְעָה בְּהַצְלָחָתוֹ שֶׁל הַשֵּׁנִי, מִקְּנִיָּים בְּקִרְבִּי, וְעַדִּין לֹא הִצְלַחְתִּי לְתַקֵּן אֶת נִפְשִׁי מֵהַנִּגּוּעַ הַחֲמוּר הַזֶּה".

"וּמֵדִוּעַ נִזְכָּרְתָּ לְבוֹא אֵלַי דְּוָקָא עִתָּהּ, בְּעֶרְבַּ הַפֶּסַח?" תַּמָּה הָרַב הָאִישׁ צִטֵּט בְּפִנְיֵי רַבּוֹ אֶת הַהֲלָכָה (בְּשׁוּ"ע או"ח סי' תל"ג ס"ו), שֶׁאֵת חֲצַר הַבַּיִת, אֵין חַיִּיב לְבַדֵּק מִחֻמָּא, מִשּׁוּם שֶׁגַּם אִם הִיא בְּחֲצַר חֻמָּא, הַעוֹרְבִים וְשֶׁאֵר הָעוֹפוֹת יֵאָלוּהוּ. "שֶׁאֲלַתִּי הִיא, הָאֵם הַהֲלָכָה הַזֹּאת שֶׁיֵּצֵאת אֶף לְגַבִּי, אוֹ שֶׁמָּא אֲנִי חַיִּב לְבַדֵּק אֶת הַחֻמָּץ בְּחֲצֵרִי?"

"מֵדִוּעַ שֶׁהִדִּין לְשִׁתְּנָה לְגַבִּי?" הוֹסִיף הָרַב לְתַמָּה.

וְכֵן צִטֵּט הַיְהוּדִי בְּפִנְיֵי אֶת דְּבָרֵי חו"ל בְּמִסְכַּת סוֹטָה (ל"ח): אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי, מִנְיַן שֶׁאֲפִילוֹ עוֹפוֹת הַשָּׁמַיִם מְפִידִים בְּצֵרֵי הָעֵינַן וְאֵינָם אוֹכְלִים מִשְׁלָהֶם? - שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי א', י"ז) "כִּי חֲנֹם מִזְרָה הִרְשֵׁת בְּעֵינַי כֹּל בַּעַל כְּנָף" (וּבְאֵר רִשִׁי: דְּרַקָּם שֶׁל צְפִידִים לְזוֹרוֹת חֲסִים וְשִׁעוּרִים בְּרִשְׁתָּם, כְּדֵי שֶׁיְבוֹאוּ הָעוֹפוֹת לֶאֱכֹל, וְצֵרֵי הָעֵינַן, מֵאֲבָדִים לְחֲנֹם אֶת הַמְּזוֹנוֹת שֶׁמִּנְיָחִים בְּרִשְׁתָּם, כִּי הָעוֹפוֹת מְפִידִים בָּהֶם, וְאֵין אוֹכְלִים מִמֵּאֲכָלֵיהֶם)

פְּרוּשׁ דְּבָרֵי הַגְּמָרָא הֵם: שֶׁאֲדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ צְרוּת עֵינַי עַל חֲבֵרוֹ, אֲפִילוֹ עוֹפוֹת הַשָּׁמַיִם לֹא אוֹכְלִים אֶת הָאוֹכֵל שֶׁלוֹ, וְאֵם כֵּן אוֹלֵי הוּא יִצְטָרֵף לְעִשׂוֹת בְּדִיקַת חֻמָּץ בְּחֲצֵרֵי... "וְאֵם כֵּן - סֵיִם הַשּׁוֹאֵל - הִרִי שֶׁהָעוֹפוֹת אֵינָם נוֹגְעִים כְּלָל בְּלָחֶם שֶׁנִּמְצָא אֶצְלֵי בְּחֲצֵרֵי, וְשֶׁמָּא עֲלֵי לְעִשׂוֹת 'בְּדִיקַת חֻמָּץ בְּחֲצֵרֵי?..."

תְּשׁוּבָה:

הַיְהוּדִי אֵינּוּ צָרִיךְ לְבַדֵּק אֶת הַחֻמָּץ שֶׁבְּחֲצֵרוֹ! וְזֹאת מִחֻמַּת ג' הַטְּעָמִים הַבָּאִים:

א) לְאַחַר שֶׁהוּא מְבַטֵּל אֶת חֻמְצוֹ, הִרִי הוּא הַפְּקָר, וּמִמִּילָא הָעוֹפוֹת אוֹכְלִים אוֹתוֹ, כִּי רַק מֵה שֶׁשֶּׁיֵּךְ לְצָרֵי הָעֵינַן, אֶת זֶה הֵם לֹא אוֹכְלִים, אֲבָל מֵה שֶׁצָּרִי עֵינַן מִפְּקָרִים הֵם אוֹכְלִים, כִּי מִזּוֹן זֶה כְּבָר אֵינּוּ שֶׁיֵּךְ לְצָרֵי הָעֵינַן.

ב) גַּם אִם נֶאֱמַר שֶׁהַחֻמָּץ אֵינּוּ הַפְּקָר, מִכֵּל מְקוּם לְאַחַר שֶׁנִּפְסְקָה הַלָּכָה, שֶׁהָעוֹפוֹת אוֹכְלִים וּמְכַלִּים אֶת הַחֻמָּץ שֶׁבְּחֲצֵרוֹת, וְאֵין צָרִיךְ לְחַשֵּׁשׁ לוֹ בְּפֶסַח, מִמִּילָא אֵין זֶה נֶחְשָׁב שֶׁהָעוֹפוֹת אוֹכְלִים כְּעַתְּ מִלְחָמוֹ שֶׁל צַר הָעֵינַן, אֲלָא זֶה אֲכִילָה אַחֲרָת, אֲכִילַת 'בְּעוּר חֻמָּץ' עַל פִּי תַקְנֵת חו"ל, וְדִוּעַ שֶׁהַבְּרִיאָה פְּלָה וְטַבְּעָם שֶׁל הַבְּרוּאִים מְנַהֵגִים לְאוֹר קְבִיעַת הַהֲלָכָה, כְּפִי שְׁכוּתָב ה'אוֹר הַחַיִּים' הַקְּדוּשׁ (שְׁמוֹת י"ד, כ"ז), שֶׁה' יִתְבַּרֵּךְ הַתְּנֶה עַל כָּל מַעֲשֵׂה בְּרִאשִׁית לְהִיּוֹת כְּפוֹסִים לְתוֹרָה וְלַחֲקֻמִּיָּה.

ג) יִתְכֵן שֶׁלֹּא נִתֵּן לְשָׁנוֹת הַלְכוֹת פְּסוּקוֹת מִחֻמַּת סְבוֹת שֶׁאֵינָן טְבֻעִיּוֹת לְגַמְרֵי, וְלֹא הַזְכָּרוֹ בְּשִׁלְחוֹן עֲרוֹף וּבְפוֹסְקִים.

שאלה: חיילים הנמצאים בלחימה בליל פסח אם יכולים להקדים את עשיית ליל הסדר לפני השקיעה.

תשובה: חייל בתפקיד שלא יכול לעשות את כל ליל הסדר כתיקנו, כשיגיע הלילה יקרא את ההגדה מעבדים היינו עד הרי זה משובת, ואם יש לו עוד זמן, יקרא מצה זו שאוכלים כלשון הזה, וישתה ארבע כוסות בזה אחר זה ויברך הגפן רק על הכוס הראשון ועל הכוס השלישי של ברכת המזון ויעשה הפסק בין כוס לכוס זמן שיעור שתיית רביעית. ואת שאר המצוות יעשה בהמשך הלילה אפילו לאחר חצות, ואם עשאה לאחר חצות יעשה בלא ברכה.

סלט כבד בליל הסדר

שאלה: לנוהגים איסור אכילת צלי בליל הסדר האם סלט כבד צלוי מותר באכילה בליל הסדר.

תשובה: סלט כבד צלוי הוא בכלל איסור אכילת צלי בליל הסדר, אבל אם מערבבו בנוזל אחר בבישול מותר לאוכלו בליל הסדר גם לנוהגים איסור.

שכח לאכול אפיקומן

שאלה: מי ששכח לאכול אפיקומן ועשה מים אחרונים ונזכר שלא אכל אפיקומן, אם מותר לאכול עוד דברים אחרים לפני שיאכל מהאפיקומן.

תשובה: כשחוזר לאכול אפיקומן מותר לאכול עוד דברים אחרים לפני שיאכל את האפיקומן.

<p>לְדַפּוּאָה שְׁלִימָה</p> <p>סולטנה</p> <p>בת פדחה</p> <p>שמעון יעקב</p> <p>בן סולטנה</p>	<p>לְבִרְכַּת זֵה צִלְלוּהָ</p> <p>חיים לוי זב"ב</p> <p>דון רבקה</p> <p>הודיה לוי</p> <p>אלגריה בת מרים</p> <p>מידי (מרים) בת רות</p>	<p>לְדַפּוּאָה שְׁלִימָה</p> <p>יוסף לוי</p> <p>בן ויקטוריה</p> <p>מיכל בת רחל</p> <p>דורית בת עמליה</p> <p>יצחק בן חנה</p>	<p>לְדַפּוּאָה שְׁלִימָה</p> <p>ברוך חי בן לאה</p> <p>רחל בת שרה</p> <p>מידה מרים</p> <p>בת רחל</p>	<p>לְזִיזוּג הַגּוֹן</p> <p>שירה</p> <p>בת ציפורה</p>
---	---	---	---	---

הלכות ב

אי"ה ביום שלישי הקרוב בערב יחול ליל י"ד בניסן ובזמן צאת הכוכבים זמן מצוות בדיקת חמץ בדיקת חמץ

קודם ליל י"ד בניסן צריכים לנקות את כל חדרי הבית והחצר בניקוי יסודי, וכן יש לבדוק בכיסי הבגדים וביחוד בכיסי בגדי הילדים ובתיקי בית הספר שלהם - פן נשאר שם חמץ.

סעודת קבע

אסור לאכול סעודה של פת או עוגות יותר משיעור כביצה (כחמישים וארבעה גרם) חצי שעה קודם זמן הבדיקה, אבל פחות מכביצה מותר. ופירות וירקות מותר אפילו יותר מכביצה. וכן אסור להתחיל בשום מלאכה חצי שעה קודם זמן הבדיקה.

גבאי בית כנסת

גבאי בית כנסת שבדק בביתו, מותר לו לאכול אחר הבדיקה, אף על פי שעדיין לא בדק את החמץ שבבית הכנסת.

מלאכה

אסור להתחיל בשום מלאכה חצי שעה קודם זמן הבדיקה, ואם התחיל במלאכה או באכילה בהיתר, אף על פי שאין צריך להפסיק, מכל מקום ודאי שאם רצה להפסיק תבוא עליו ברכה.

לימוד תורה

אסור להתחיל ללמוד משעה שהגיע זמן בדיקה עד שיבדוק. [אפילו בלימוד שאר דברים]. ואף מי שיש לו זמן קבוע בכל ערב ללמוד תורה, בליל בדיקת חמץ לא ילמד עד שיבדוק את החמץ. ואם התחיל ללמוד לפני זמן הבדיקה, אינו רשאי להפסיק מתלמודו.

שיעור תורה

כל המבואר לעיל הוא דוקא ביחיד הלומד בינו לבין עצמו, אבל שיעור הנאמר ברבים בכל יום בערב, בהלכה או בדף היומי, אפשר לקיימו גם בליל י"ד קודם הבדיקה, אף על פי שנמשך שעה או יותר, משום שהרבים מזכירים זה את זה ואין לחוש שישכחו לבדוק כשילכו לבתיהם. ומכל מקום טוב שעם סיום השיעור, יכריז ויזכיר השמש שהמשתתפים בשיעור ילכו לבדוק החמץ. אלא שגם ברבים לא התירו אלא פסקי הלכות, או דף יומי, או שיעור משניות, בלי פלפול, כנהוג בזה לבעלי בתים, אבל פלפול לא, שמא ימשכו אחרי הפלפול, וישכחו לבדוק. ואם יודעים בבירור שאין חשש ביטול תורה אם יקדימו לבדוק את החמץ, וכגון שאחר בדיקת חמץ יחזרו כל הלומדים לבית הכנסת או לבית המדרש כדי ללמוד השיעור, עדיף שיבדקו קודם את החמץ, ואחר כך ילמדו תורה.

תדיר קודם

אם עדיין לא התפלל ערבית והגיע זמן הבדיקה, יקדים להתפלל ערבית שהיא תדיר לגבי בדיקת חמץ ואחר כך יבדוק. ואם יש שם איש אחר, יאמר לו שיזכירנהו לבדוק מיד לאחר תפילתו.

עיף מהדרך

מי שהיה בדרך לצורך פרנסתו, והגיע לביתו בליל י"ד, והוא עיף ויגע, וחושש שאם יבדוק החמץ מיד לא יוכל לתת דעתו כראוי לבדוק היטב את החמץ מרוב עייפותו, מותר לישון מעט ולנוח בשינת עראי, ויזהיר לאחד מבני ביתו שיעיר אותו לאחר כחצי שעה לבדוק החמץ, וגם יוכל לשתות כוס קפה וכיו"ב להתעורר

כראוי, ולקיים המצוה כהלכה. וכל זה בתחלת הלילה, אבל אם הגיע לאחר שתיים ושלוש שעות מן הלילה בזמן שדרך בני אדם ללכת לישון, לא מהני במה שיזהיר לבני ביתו שיעירו אותו, מכיוון שיש חשש שגם הם ירדמו.

אופן קיום בדיקת חמץ

ראשית עלינו לדעת שמטרת בדיקת חמץ אינה למצוא את עשרת הפתיתים יש הטועים לחשוב שבדיקת חמץ זה משחק של "חפש את המטמון", הילדים מחביאים את הפתיתים והאבא מחפשם, וברגע שמצא את כל עשרת הפתיתים הסתיימה הבדיקה. זו טעות גמורה, מטרת הבדיקה לחפש את החמץ שיש בבית ולבערו.

מעיקר הדין הבדיקה צריכה להיות קפדנית ומדוקדקת וכן מצינו לגדולי ישראל בדורות הקודמים שהיו מאריכים בבדיקת חמץ חמש ושש שעות, אולם המציאות כיום אינה כך ורוב האנשים אינם עושים בדיקה קפדנית אלא סומכים על השערי תשובה (סוף סימן תל"ג) שכיוון שרגילים לנקות היטב את הבתים קודם ליל י"ד סומכים לבדוק דרך העברה בעלמא בלי חיפוש בחורים ובסדקים ובצורה קפדנית ומדוקדקת.

אמנם בדיקה שנערכת במספר דקות מועטות אינה נחשבת לבדיקה גם לפי דברי השערי תשובה, שכל מה שכתב להקל הוא שלא נהגו לבדוק בצורה קפדנית ומדוקדקת אך הבדיקה חייבת להיות בדיקה נורמלית. ובפרט צריך להקפיד בבדיקת ארונות המטבח לראות שלא נכנסו שם מוצרי חמץ (באותם ארונות שייחדו לפסח המכשלה בזה מצויה ולכן צריך לבדוק כל מוצר ומוצר שהוא כשר לפסח) וכן במקרה ובמקפיא צריך לשים לב היטב שלא נכנסו מוצרי חמץ בטעות, וכן בארונות הילדים צריך לבדוק היטב שלא נשאר שם חמץ בעין.

ומכל מקום ישנם שתי עצות להקל את הבדיקה מבעוד מועד:

א. אם ניקו חדר מסוים קודם ליל בדיקת חמץ, יכול בעל הבית בלילה לעבור על כל החדר בצורה מסודרת ומדוקדקת עם נר ולבדוק בלי ברכה שאין שם חמץ, ובזה יוצא ידי חובת בדיקה, ולא צריך לחזור ולבדוק שוב בליל י"ד, וכך יעשה בכל חדר וחדר ובליל י"ד יבדוק רק את המטבח.

אלא שאם משתמשים בעצה זו צריך להקפיד לסגור את החדרים שנבדקו עד חג הפסח ולא לאפשר שום כניסה עם חמץ לחדר, ואם לא הקפידו בזה התבטלה הבדיקה.

וגם לא הפקיע את תקנת חז"ל לבדוק בליל י"ד שהרי משאיר לפחות חדר אחד לבדוקו. (הליכות מועד עמ' ר"ו, וכן מבואר באור לציון חלק ג עמוד פב שאם בדק כמה חדרים נפנה לעליון ויש לפחות חדר אחד לא בודק לא בודק ליל י"ד כי אם בזה תקנות חז"ל יוצא בזה ידי חובת בדיקה לסגור, וכן מבואר בילקוט יוסף חג הפסח כרך א מהדורה תש"פ עמ' תקי"ב).

ובחדר שנמצא מול חלון או ארגז משחקים שנמצא במרפסת אפשר לבדוק גם ביום ולא צריך לחכות ללילה, כיון שדינו כאכסדרה שאורה רב ונבדקת לאור החמה (כמבואר בשולחן ערוך סימן תל"ג סעיף א'). (הליכות מועד עמ' ר"ו). **ב.** בליל י"ד יעמיד בעל הבית לידו מבני ביתו שהגיעו לגיל מצוות בשעה שמברך "על ביעור חמץ", יכוון להוציאם

ידי חובה בברכתו והם יכוונו לצאת ידי חובה, ועל סמך ברכתו יתפזרו לבדוק איש איש במקומו והוא יבדוק את המטבח וכדומה וכך יכלו לסיים את הבדיקה תוך 10 או 15 דקות.

באופן זה אסור לבני הבית לעשות מלאכה או לאכול אכילת קבע חצי שעה קודם צאת הכוכבים כדין בעל הבית, ומכל מקום אם הם עברו ועשו מלאכה או אכלו אכילת קבע אין זה מעכב את הבדיקה ויכולים לעזור לבעל הבית בבדיקת הבית.

עשרה פתיתים

נוהגים להניח עשר חתיכות קטנות של פת ולפזרם בדירה במקום שימצאם הבודק.

הסיבה להנחת הפתיתים

ישנם כמה סיבות שמובאים בפוסקים להנחת עשרה הפתיתים, אחד מן הסיבות היא, לחשוש לדעת המהר"י בירן שסובר שישנו חשש שאם אדם יברך על בדיקת חמץ (הברכה היא על

ביעור חמץ, אומנם מברכים אותה לפני הבדיקה) ולבסוף לא ימצא חמץ תהיה ברכתו לבטלה (כמבואר ברמ"א סימן תל"ב ס"ב).

אומנם רוב הפוסקים חלקו עליו וסוברים שגם אדם שלא הניח את עשרה הפתיתים אין ברכתו לבטלה, והברכה שמברך על ביעור חמץ חלה על ביעור החמץ שמבער ביום י"ד בניסן.

לכן, אם לא הניחו עשרה פתיתים אין זה מעכב מפני שהמברך דעתו לבער אם ימצא חמץ. לפי הקבלה יש להניח עשר חתיכות. ויעטפם בניר כדי שלא יתפזרו בבית שהוכשר לפני כן, (ונכון שלא לעטוף עם נייר כסף מפני שלמחרת ששוהף את החמץ הנייר כסף נשרף והלחם שבפנים נשאר שלם).

אדם שנוסע מביתו כמה ימים לפני ובודק את ביתו בלילה לפני נסיעתו - אינו צריך להניח חתיכות פת בלילה הבדיקה.

בהנחת הפתיתים ישנם כמה דברים שצריך לשים לב אליהם:

- א. לכתחילה צריך לסמן את המקומות שמחביאים את הפתיתים, כיוון שקורה הרבה פעמים שלא מוצאים את הפתיתים לאחר הבדיקה.
- ב. את הפתיתים צריך להניח במקום שדרך להכניס שם חמץ כל השנה. ג. יכין כל פת פחות מכזית שאז גם אם לא ימצאנו אין חשש איסור שהרי פירורים בטלים ואין בהם חובת ביעור.

ברכת הבדיקה

קודם הבדיקה צריך לברך: "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על בעור חמץ", והטעם שלא מברך על "בדיקת" חמץ מפני שהבדיקה היא צורך הביעור. ויזהר שלא ידבר בין הברכה לתחילת הבדיקה.

ברכת שהחיינו בבדיקת חמץ

לדעת רוב רבותינו הראשונים אסור לברך ברכת שהחיינו על מצוות בדיקת חמץ, ונאמרו בזה כמה טעמים: הראש כתב שכיוון שמטרת הבדיקה היא לצורך החג סומכים על ברכת שהחיינו שמערכים בחג עצמו.

טעם נוסף מובא בטור לפי שאין המצווה תלויה בזמן מסוים דווקא שהרי אם אדם יוצא בשווייה (יוצא לחו"ל) ודעתו לחזור קודם הפסח או בפסח עצמו חייב לבדוק אפילו מראש השנה.

טעם נוסף כתב האבודרהם שאין מברכים שהחיינו אלא בדבר

שיש בו שמחה והנאה לגוף ובדיקת חמץ יש צער באיבוד החמץ ושריפתו.

אומנם לדעת הפרי חדש צריך לברך שהחיינו על בדיקת חמץ וכדין כל מצווה הבאה מזמן לזמן.

ומכיוון שיש בעניין זה מחלוקת הפוסקים, לכן נכון ממידת חסידות להדר ולהשיג פרי חדש, לברך עליו ברכת הפרי ושהחיינו ובברכת שהחיינו יכוון לפטור את הבדיקה.

בברכת שהחיינו ישנם שתי אפשרויות מתי לברך את ברכת

שהחיינו:

אפשרות א. יקח פרי חדש ויניחו לפניו, לאחר שבירך על ביעור חמץ יתחיל קצת בבדיקה ואז יברך "שהחיינו" על הפרי ויפטור בברכה זו גם את הבדיקה. אחר שיגמור את הבדיקה יברך ברכת הנהנין על הפרי ויאכלו.

אפשרות ב. לפני תחילת הבדיקה יקח פרי או בגד חדשים, יברך עליהם שהחיינו ויכוון לפטור את הבדיקה בברכתו, לאחר שיאכל מעט מהפרי יברך על ביעור חמץ ויחל בברכתו. (ב' אפשרויות אלו הובאו בילקוט יוסף פסח כרך א' מהדורה תש"פ).

אפשרות ב. יותר עדיפה מבחינת ההלכה שבכך מרוויח שני דברים: א. שאוכל מהפרי מיד אחר ברכת שהחיינו ולא נוצר הפסק בין הברכת שהחיינו לאכילת הפרי. ב. שלא מפסיק באמצע הבדיקה, שהרי לרוב הפוסקים הוא הפסק שלא קשור לבדיקה מכיוון שלדעתם לא צריך לברך שהחיינו על בדיקת חמץ. (הליכות מועד עמ' רט"ז - רי"ז).

נר שעה

הבדיקה צריכה להיות לאור הנר של שעה, ואין לבדוק בנר אבוקה שהוא פסול לבדיקה, ושתי נרות קלועות ששלהבתן נוגעות זו בזו דינם כאבוקה. ובמקום הצורך שקשה להשיג נר של שעה יש להתיר לבדוק על ידי פנס כיס או נר חשמלי שאפשר לטלטלו ולהכניסו לחורים ולסדקים ולבדוק כראוי.

בדיקה ברכב

מי שיש לו רכב פרטי צריך לבדוק, וכן בעלי אוטובוסים צריכים לבדוקם ללא ברכה, ולסמוך על הברכה שבירכו בביתם. ואפילו אם תהיה לו מלאכה רבה בבדיקה קפדנית אל יקוץ בבדיקתו כי כבר אמרו חז"ל "לפום צערא אגרא" לפי גודל הצער כך גודל השכר.

ביטול החמץ

אחר הבדיקה יבטל את החמץ ויאמר: "כל חמירא דאיכא ברשותי דלא חזיתיה ודלא ביערתיה ליבטיל ולהוי כעפרא דארעא" (בלשון הקודש: כל חמץ ושאר שיש ברשותי שלא ראיתי ושלא ביערתי יבטל ויהיה כעפר הארץ). ויאמר את הביטול בלשון שמבין, וטוב שיאמר כך ג' פעמים, ובאחד מהם יוסיף להוי הפקר כעפרא דארעא.

שריפת חמץ

למחרת ביום רביעי י"ד בנסן יזכרו לסיים לאכול את החמץ עד סוף זמן אכילת חמץ בשעה: 10:11, ומיד אחר כך ישרפו את החמץ עד סוף זמן שריפת חמץ בשעה: 11:27.

המדריך להלכות פסח

טוב לחזור ולש למש נדע כל אחד מה לעשות

הגז ביום טוב, ויש להם "שעון גז" (הגז) לצורך כיבוי הגז לזמן קצוב יזכרו לחבר אותו בערב החג.

לזכור לנתק את השעון מעורר (שבפלאפון) של יום חמישי, כדי שלא יצלצל בחג ויבואו לכבות אותו.

טוב לקרוא בערב פסח אגרת רבי שמשון מאסטרופולי (להלן בעמוד ט"ז), ויש בכך סגולה גדולה לשמירה והצלחה.

טוב לסדר מערב חג כל מיני שקיות הפתעה ומשחקים לילדים שישארו ערניים וישתתפו בליל הסדר.

עורך הסדר ישתדל לעבור על ההגדה של פסח, כדי שיוכל להעביר את ההגדה בצורה מסודרת ובלי בלבול.

מכיוון שאסור לדבר לאחר הברכה על היין לבין הטעימה, וכן לאחר ברכת המצה לבין האכילה, ויש חשש שהאנשים ישכחו לאכול בהסיבה, מומלץ להכין דף מערב פסח שעליו כתוב "הסיבה", ולאחר הברכה ירים את הדף ויזכיר למסובים להסב.

אי"ה במוצאי חג ראשון של פסח מתחילים לספור ספירת העומר, בספירת העומר נוהגים שהחזן מברך ראשון את הברכה ולאחר מכן הציבור מברך, טוב שכל אחד יתנה שאיננו יוצא ידי חובת השליח ציבור בברכת הספירה אלא בספירה שהוא יספור בעצמו (חז"ע י"ט).

הלכות ערב פסח

דיני תענית בכורות

הבכורים מתענים בערב פסח, בין בכור מאב בין בכור מאם, זכר לנס שנעשה לבכורי ישראל, שפדאם ה' בשעה שנגף בליל פסח את כל בכורי מצרים.

יש אומרים שאף נקבה בכורה מתענה. ואין מנהגנו כן.

ונוהגים לפדות תענית זו בסעודת מצוה כגון סיום מסכת, או ברית מילה וכדומה.

סעודת סיום מסכת המכוונת לערב פסח

אם רואה שעל פי קצב לימודו לא יזדמן לו לסיים את המסכת בערב פסח, רשאי לעכב את קצב הלימוד או למחרו כדי שיסיים בערב פסח דוקא, אף על פי שמתכוון כדי לפטור עצמו מן התענית. אבל להשאיר קטע אחד בסוף המסכת כדי לסיימו לאחר זמן בערב הפסח, אינו מועיל.

תזכורות לערב חג פסח:

לא לשכוח למכור מכירת חמץ.

לא לשכוח לשרוף את החמץ.

על הבכורים ללכת לבית הכנסת לשמוע סיום מסכת ולהיפטר מהתענית (וכן אבא שיש לו בן בכור שלא הגיע למצוות ישמע סיום מסכת).

יש לשמח את הנשים בבגדים ותכשיטים נאים, ואת הקטנים בראוי להם, במגדנות וממתקים לכבוד הרגל.

להכין כוסות המכילות מעט יותר מרביעית (81 סמ"ק) לכל המסובים.

את הכרפס (סלרי) והמרור (חסה) ישטוף היטב בערב פסח ויבדוק שאין בהם חרקים.

טוב לסדר בערב פסח בשקיות קטנות כמות כזיתות של מצה לכל אחד, משקל הכזית מעיקר הדין 27 גרם (יש להכין: לעורך הסדר ארבע שקיות של כזיתות, ושאר המסובים שלוש. ויש מחמירים לאכול חמש, עיין להלן עמוד י"ג).

טוב לסדר בערב החג בשקיות קטנות כמות כזיתות של מרור לכל אחד משקל הכזית מעיקר הדין 27 גרם (יש להכין: שני שקיות לכל אחד).

ישתדל להסתפר ולהתגלח ערב החג, כדי שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול (בפרט שלאחר חג פסח נוהגים מנהגי אבלות על תלמידי רבי עקיבא, ונוהגים שלא להסתפר ולהתגלח בהם, יה"ר שהקב"ה ישלח את משיח צדקנו ויהפוך הקב"ה את האבל לחג אמון).

להכין נר שדולק לפחות 24 שעות שיוכל להעביר אש ביום טוב.

ישתדל לישון צהרים ערב החג כדי שיאגור כוח להישאר עירני בליל הסדר.

טוב לטבול במקווה טהרה לכבוד הרגל [עיין בכף החיים (סימן תס"ח ס"ק ק"א) שכתב שבכוח טבילה זו להמשיך עליו את קדושת הרגל לכל השנה].

לא לשכוח לנתק את כבל החשמל מהכיריים אם רוצים לבשל ביום טוב.

אתם הרוצים לבשל על להבת

ערב חג פסח תשפ"ו

ענן את ההלכות
בליל הפסח הבא עלינו לטובה

לפטור עצמו ע"י שמיעת סיום מאחר

יחיד שמסיים מסכת, אחרים המשתתפים עמו בסיום, אפילו אין להם היכרות וקירבה עם המסיים, נחשב גם להם לסעודת מצוה, כי ברוב עם הדרת מלך, ומתרבה בזה כבוד התורה. ובזה שדוחקים ונכנסים לשמוע הסיום, מתוך שלא לשמה, להיפטר מהתענית, יבוא לשמה. ומכל מקום נכון שיהיו מן המחזיקים בתורה ובהוצאות הסעודה. והמשתתפים בסעודת הסיום ישתדלו להקשיב ללימוד הסיום.

סיום משניות

המסיים מסכת משניות בערב פסח בהבנה, עם פירוש רבנו עובדיה מברטנורא (וקצת מקיצור תוספות יום טוב), אפשר להקל לו בשעת הדחק לפטור עצמו בזה מן התענית, הואיל ואין תענית זו אלא מתורת מנהג. ומכל מקום אין להקל בסיום מסכת משניות אלא לעצמו, אבל לפטור אחרים מהתענית אין זה כדאי.

ולימוד מסכת שלמה של משנה או גמרא, אפילו מסכת קטנה מאוד, נחשב סיום לענין תענית בכורים, אבל פרק אחד שלם מתוך המסכת אפילו הוא גדול מאוד, אינו נחשב סיום.

לימוד בלי הבנה

לימוד משנה או גמרא בלי הבנה, אפילו מסכת שלימה, אינו חשוב לימוד כראוי לפטור על ידו מתענית בכורים. וצריך שיבין פירוש הענין ולא פירוש המילים בלבד. אולם לימוד ספר אחד מהזהר הקדוש, אף על פי שאינו מבין בעניני הסודות שבו, נחשב לימוד, והסיום שלו פוטר מתענית בכורות.

טעימה לאחר הסיום

לאחר סיום המסכת צריך שיטעמו שם הבכורים לפחות 'כזית' ואפילו מפירות וכיוצא בזה, כדי שייפטרו מהתענית, מפני שאין שמיעת הסיום לבדה מתירה להם ללכת לאכול בביתם, אלא אם כן טעמו כל אחד ואחד כשיעור כזית אחר שמיעת הסיום, שבזה הופסקה התענית, ואחר כך רשאים לאכול אפילו בביתם. וצריכים להקפיד לאכול לפחות 'כזית', שבזה הופסקה תעניתם. אבל מי שאכל רק תמרה אחת, יתכן שיצטרך להמשיך את התענית. ואף על פי שיש מקום לומר שכיון שהוא יומא טבא לרבנן, כל ששמעו הסיום כראוי די בזה להפקעת התענית, על כל פנים לכתחילה יש לאכול שם כזית להפקיע חיוב התענית. ומכל מקום אין צריך סעודת פת דווקא, אלא כל שאכלו אפילו כזית פירות וכדומה, אין זה נחשב תענית.

טעימה שלא במקום הסיום ובשעתו

מי ששולח אחר במקומו לקחת לו עוגה או יין ממקום הסיום, לא עשה ולא כלום, ועודנו חייב בתענית. והוא הדין למי שלא נוכח בשעת אמירת הסיום ובא אחר גמר הסיום, שאינו נפטר מין התענית באכילת סעודת הסיום. ומכל מקום אם הרב המסיים עדיין דורש וממשיך בדברי תורה מעניני דיומא ומענין הסיום, והוא שומע דברי תורה חכמה ודעת ויראת ה', וסומך על זה להפסיק תעניתו, אפשר להעלים ממנו עין ולא למחות בו ביד חזקה.

אבל- השתתפותו בסיום מסכת

אבל אפילו תוך שבעה שהוא בכור, מותר ללכת לסיום מסכת בערב פסח כדי להפקיע עצמו מתענית בכורות. ויסיח דעתו בזמן שלומדים את הסיום. (קיצור שו"ע חזו"ע)

המדריך להלכות

טוב לחזור ולש למשך נדע כל אחד מה לעשות

ולכוס רביעית ישתה יין, וכן יכול לערב בכוס חצי יין וחצי מיץ ענבים, ואם גם זה קשה לו, יכול לקחת לארבע כוסות מיץ ענבים אפילו שאינו משכר. ופשוט שיש להקל בזה לנשים וקטנים שקשה להם לשתות ארבע כוסות של יין ממש. (אור ההלכה מועדים)

אפילו מי שהיין מזיקו, או ששונא את היין, חייב לדחוק את עצמו לשתות ארבע כוסות, ומברך על היין כרגיל. אך די אפילו לכתחילה לאדם כזה לצאת ידי חובה במיץ ענבים. ואם על ידי שתיית ד' כוסות, בכל אופן שיהיה, יבוא לידי חולי פנימי, או יפול למשכב, פטור, ואינו רשאי להחמיר, ויקדש על הפת כדין מי שאין לו יין. (ילקוט יוסף פסח)

שטיפת והדחת הכוס

הכוס צריך שטיפה והדחה, מבפנים ומבחוץ, ואם הוא נקי, על פי הפשט אין צריך שטיפה והדחה, ועל פי דרך הסוד ראוי להדיחו

ועל דרך הסוד מטיפין את המים לתוך היין ב- ג' פעמים זה אחר זה, אפילו היין לא חזק.

מזיגת הכוס

את המזיגה ראוי שכל אחד עם זוג לשני דרך חירות.

שיעור הכוס

שיעור הכוס רביעית הלוג, שזה 81 מ"ל, וישתה לכתחילה את כולו, ובפרט בכוס ראשון כדי שיהיה חשוב קידוש במקום סעודה (ומכל מקום אין זה לעיכובא, שההגדה של פסח וסיפור יציאת מצרים לא נחשבים הפסק, כיון שהם צורך הסעודה). וכן בכוס שלישי או ישתה רביעית כדי שיוכל לברך ברכה אחרונה, ובדיעבד אם שתה רובו יצא.

ולכתחילה אפילו הכוס מחזיק כמה רביעיות, מעיקר הדין די ברביעית, וראוי לשתות רובו, לכן ירא שמים יצא מהמחלוקת ולא יקח כוס גדולה.

וראוי לכתחילה לבחור כוס שמחזיקה רביעית ולא יותר, לצאת ידי חובת שיטת הרמב"ן שצריך תמיד לשתות רוב כוס. אפילו מחזיק כמה רביעיות, ולקטן אפשר להקל שישתה מהכוס כמלא לוגמיו שלו (שו"ע שם סעיף ט', חזון עובדיה פסח ח"ב עמוד ט"ז- י"ז, אור לציון ח"ג עמוד קנ"ו).

זמן שתיית היין

לכתחילה יש לשתות את כל הרביעית בבת אחת בלי שום הפסק, ואם שתה והפסיק כמה פעמים עד שיעור שתיית רביעית יצא.

ואם שהה עד שיעור אכילת

הערה חשובה: ההלכות בעלון הם בעיקר לדעת הספרדים ובני עדות המזרח הסוברים לפי תורת מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל

סדר הקערה

מניחים על השולחן קערה שיש בה: שלוש מצות, מרור (חסה), חרוסת וכרפס, ושני תבשילים אחד זכר לקורבן פסח ואחד זכר לקורבן חגיגה ונהגו ששני התבשילים הינם בשר וביצה. (שו"ע תע"ג ס"ד)

סדר הקערה לפי האריז"ל

סימני הסדר

קדש ורחץ כרפס יחץ מגיד רחצה מוציא מצה מרור כורך שולחן עורך צפון ברך הלל נרצה

קדש

לכתחילה יש להתחיל את עריכת הסדר בליל פסח, דוקא אחר צאת הכוכבים, כדי שיקיים מצות ארבע כוסות בלילה ודאי, אולם בדיעבד מי שהוסיף מחול על הקודש והקדים וקידש לפני צאת הכוכבים, משתשקע החמה, יצא. ומיהו בטיבול ירקות הראשון, נכון להחמיר אף בדיעבד לחזור ולטבל קצת אחר שתחשך. וכל שכן שראוי להחמיר במצות מצה ומצות מגיד, שיהיו לאחר צאת הכוכבים, ובדיעבד יחזור בלי ברכה. (ילקוט יוסף פסח)

טוב להחמיר ולקדש רק לאחר שיגיע זמן רבינו תם. אולם אם יש ילדים קטנים, אין להחמיר בזה. ואף החוששים לדעת רבינו תם במוצאי שבת, בקידוש ליל פסח לא יחמירו. (חזון עובדיה פסח)

מצווה לקדש על יין אדום. (שו"ע תע"ב ס"א)

לכתחילה ראוי לשתות יין דווקא, ומכל מקום מי שקשה לו, ישתדל שלפחות כוס אחת ישתה של יין, כגון שישתה ג' כוסות של מיץ ענבים (כגון יין תירוש וכדומה),

תהג פסח תשפ"ז

ענו את ההלכות
בליל הפסח הבא עלינו לטובה

מלכות.

ואפשר להמשיל זאת לשופט, שגם בימות הקיץ החמים, הוא צריך ללכת לבית המשפט עם גלימה ארוכה, אף על פי שמאוד חם לו והוא היה מעדיף ללכת עם מכנסיים קצרות וגופיה, והסיבה לכך, כיון שזה לא כבוד לשופט ללכת עם מכנסיים קצרות וגופיה, אלא הוא צריך להראות גינוני כבוד, אף על פי שהכבוד הזה מייסר אותו.

והנמשל אלינו, בליל הסדר אנו צריכים לסמל צורה של חירות, ואיך נעשה זאת? נאכל בכזו צורה שהיא מסמלת בעבר, או במקומות אחרים, צורה של חירות, ואף על פי שקשה לנו עם זה, מכל מקום זה סוג אכילה של מלכות וכבוד, וצריכים אנו לעשות אותה, כדי להראות החירות שיש לנו בלילה הזה (הליכות מועד).

לצאת ידי חובה בברכה

כל בני הבית צריכים להקשיב אל הקידוש, ושומע ומשמיע יכולו לצאת ולהוציא ידי חובה, ולא יענו "ברוך הוא וברוך שמו" באמצע הברכה, כן השומע ומתכוון לצאת, חייב להקשיב היטב מתחילת הברכה ועד סופה ללא כל הפסקה, זולת עניית "אמן", שהיא מכלל הברכה, ולא יותר.

ברכת שהחיינו לנשים

יותר נכון להודיע לנשים כי מוטב שלא לברך ברכת שהחיינו בעת הדלקת נרות של יום טוב, שדעת כמה פוסקים אינה נוחה ממנה זה.

אומנם אם בירכו כבר שהחיינו בעת הדלקת הנרות, אין להן לחזור ולברך שנית שהחיינו. ומכל מקום רשאות לענות "אמן" אחר ברכת שהחיינו ששומעות בקידוש בליל פסח מבעליהן.

לאחר הקידוש

ישתה כוס הקידוש בהיסבה, ואינו צריך לחזור ולברך אחריו. ואם היה מתענה או רעב מותר לאכול אחר הקידוש פירות ואורז, אך לא ימלא כרסו מהם, כי הרי צריך לאכול מצה ומרור לתיאבון. ומצה עשירה או מצה מבושלת רשאי לאכול עד שיעור כביצה בלא קליפתה (כחמישים גרם), אבל יותר משיעור זה אין לאכול, כדי שיוכל לאכול מצת מצווה לתיאבון, ויברך "על המחיה" אחריה.

יש נוהגים לאכול ביצה שלוקה אחרי הקידוש בליל פסח, ואומרים "זכר לקורבן חגיגה", ואחר כך מברכים "בורא

פרס (היינו, בין ארבע לשבע דקות), הרי הוא נכנס למחלוקת הרמב"ם והראב"ד מהו זמן צירוף השתייה. דעת הרמב"ם עד כדי שתיית רביעית (רגע מועט), דעת הראב"ד כדי אכילת פרס, ומרן השו"ע בסימן תרי"ב סעיף י' כתב בסתם את דעת הרמב"ם, וביש אומרים את דעת הראב"ד.

לפי זה מי ששהה יותר משתיית רביעית, לפי הסתם במרן לא יצא, וכן פסק הבן איש חי. אמנם בשו"ת חזון עובדיה סימן י"ב כתב להקל בדיעבד, מפני ספק ספיקא.

אופן ההיסבה בליל הסדר:

א. צריך להטות גופו לצד שמאל לפחות לזווית של ארבעים וחמש מעלות, ואף מי שקשה לו יתאמץ להסב. ויזהר שלא יטה עצמו באוויר, שאין זה דרך הסיבה ואין זה דרך חירות, אלא יישען על כרים או וכסות, ואם אין לו כרים וכסות, ישען על השולחן או אחורי כיסא וכדומה, אך לא על ירך עצמו, שנראה כדואג ואבל חס ושלום.

ויש הטועים שכמעט ואינם מטים עצמם, ורק מדמים עצמם כמטים, ויש להזהירם שיטו גופם ממש, ואף מי שקשה לו להטות, יתאמץ ויטה עצמו (שו"ע סימן תע"ב סעיף ב' וסעיף ג', אור לציון ח"ג עמוד קנ"ד).

ב. כל מי שצריך היסבה, אם אכל או שתה בלא היסבה, לא יצא, וצריך לחזור לאכול ולשתות בהיסבה (שו"ע סימן תע"ב סעיף ז').

ג. ההיסבה צריכה להיות בצד שמאל, ואם הסב בצד ימין כאילו לא הסב כלל.

איטר יד (שמאלי) יסב על שמאל ככל אדם. ובדיעבד אם הסב בימין יצא. ומי שנשתתקה ידו או גידם בידו הימנית, יסב על צד ימין, כדי שיוכל להשתמש בידו השמאלית. ובגיעבד אם לא היסב לא עיכב (חזון עובדיה פסח ח"ב עמוד ט').

וכן מי שאינו בקו הבריאות, וקשה עליו מאוד לחזור ולשתות בהיסבה, יכול להקל שלא לחזור ולשתות.

טעם ההיסבה בימנו

הרבה אנשים לא מבינים למה גם בימנו צריך להסב, אף על פי שההיסבה בפועל היא לא נוחה, ואין בה לכאורה חירות, אבל צריכים אנו להבין שחז"ל הם אלו שקובעים לנו מהי דרך החירות, ודרך חירות פירושה, לאכול ולהתנהג כמו שמלכים אוכלים ומתנהגים, וגם מלך כשהוא אוכל ומתנהג בכזו צורה, יכול להיות שזה לא כל כך נוח לו, ובכל זאת הוא עושה כן, כיון שזה גינוני מלכות, וכך אנחנו צריכים להתנהג בלילה הזה, בגינוני

המדריך להלכות

טוב לחזור ולש למש נדע כל אחד מה לעשות

בצורת ו' מניחו לאפיקומן, והחלק הקטן בצורת דל"ת מניח בין המצות, והוא על דרך הסוד. ולא יבצע בסכין, כי אם בידו, שכן דרכו של עני. (ילקוט יוסף פסח)

אומנם בפועל קשה מאוד לעשות זאת, במיוחד במצות הקשות, לכן כותב הכף החיים (תע"ג ק"ח) שמספיק לכוון במחשבתו שרוצה לבצוע את החלק הגדול בצורת ו' ואת החלק הקטן בצורת ד'. (הליכות מועד פסח)

מגיד

יגביה הקערה שיש בה המצות על כל מה שעליה, הוא וכל המסובים עמו, ויש נוהגים להגביה המצה הפרוסה לבדה, ומתחילים הא לחמא עניא, עד מה נשתנה, ואז יצו להסירה מעל השלחן ולהניחה בסוף השלחן, כאילו כבר אכלו, כדי שיראו התינוקות וישאלו, ואז יודיעו שאין רשאים לאכול עד שיספרו ביציאת מצרים. ויש שלא נהגו להסיר הקערה, רק לומר שיסירו הקערה אף על פי שאין מסירים. (ילקוט יוסף פסח)

יכוון לקיים מצוות עשה מהתורה בסיפור ההגדה. (אור ההלכה מועדים)

מי שקשה לו לקרוא את ההגדה בעצמו, מכל סיבה שהיא, ורוצה לשמוע את קריאת ההגדה מחבירו, ולצאת מדין "שומע כעונה" רשאי לעשות כן, שגם בהגדה אמרין דין שומע כעונה. ולכן כשמסובים בליל פסח משפחות רבות, הורים בניהם ובנותיהם, ראש המשפחה שהוא גדול הבית קורא ההגדה ומספר ביציאת מצרים, ומכוין להוציאם ידי חובה. ובזה יוצאים כולם ידי חובת והגדת לבנך מדין שומע כעונה. ואין צריך שכל אחד יאמר בפיו לבניו את ההגדה.

מצות עשה לספר לילדיו סיפור יציאת מצרים, ולהרחיב בדבר, אפילו אם אינם יודעים לשאול, ילמדם כפי דעתם, ולא דוקא בנו אלא עם כל בריה. [ספר החינוך מצוה כא]. אלא שהבן קודם. ועיקר המצוה בבן שלא הגיע למצוות, כל שידע ומבין בסיפור יציאת מצרים. ולפי דעתו של בן, אביו מלמדו.

אף הנשים חייבות בסיפור יציאת מצרים, ואם אינה יודעת לקרוא, יכולה לצאת ידי חובה בשמיעה, שהשומע כעונה, ויטו אוזן קשבת להבין ענין יציאת מצרים.

אחר אמירת הא לחמא עניא, קודם מה נשתנה, מוזגים לו כוס שני, כדי שישאלו התינוקות למה שותים כוס שני קודם סעודה. (ילקוט יוסף פסח) אומנם כל זה לבעל הבית אבל לשאר המסובים אפשר למוזג ב"לפיכך אנחנו חייבים בסוף ההגדה" וכך יותר טוב לעשות. (אור ההלכה מועדים)

תהיה הפת מגולה בשעה שאומר ההגדה, וכשיאמר והיא שעמדה

נפשות רבות" קודם אכילת כרפס (חזו"ע פסח עמ' לא).

ואולם יש להיזהר לעשות כן קודם שנוטל ידיו ויאכל את הכרפס, שכן אם יאכל כזית לאחר הכרפס, הרי יתחייב אז בברכת בורא נפשות, והרי יש ראשונים שלדעתם אין מברכים ברכת בורא פרי האדמה על המרור, משום שנפטר בברכה שבירך על הכרפס, ולדעתם אין מברכים ברכה אחרונה על הכרפס, ואם יברך ברכה אחרונה, נכנס לבעיה של ברכה ראשונה על המרור, ועל כן יש לאכול ולברך ברכה אחרונה לפני הכרפס.

ורחץ

נוטל ידיו כדין נטילת ידים לאכילת פת, בכל דקדוקיה ופרטיה, כדי לטבל הכרפס במשקה, שכל דבר שטיבולו במשקה צריך נטילת ידים, ובכל זאת לא יברך על נטילת ידים, וטוב שלא ישיח עד אחר ברכת ואכילת הכרפס, משום דתיכף לנטילה ברכה.

אם טעה וברך על הנטילה הראשונה "על נטילת ידים", טוב שלא ישמור על נקיות ידיו, ועל ידי היסח הדעת יוכל לברך אחר כך לפני המוציא שוב על נטילת ידים. והברכה שבירך בתחלה לא חשובה לברכה לבטלה. (חזון עובדיה פסח)

כרפס

יקח פחות מכזית כרפס (יש לקחת חתיכות מאוד קטנות דווקא כדי לא להתחייב בברכה אחרונה) הבדוק יפה מן התולעים ויטבילנו בחומץ או במי מלח ולימון, ויברך עליו "בורא פרי האדמה" ויכוין לפטור בזה את המרור שאוכל אחר כך.

אם מטבל במי לימון ומלח, צריך לערב בו מים עד שיהיה הרוב מים, כיון שנוטל ידיו לדבר שטיבולו במשקה.

טוב שישאיר מעט מהכרפס בצלחת שבתוך הקערה, על דרך הסוד, שצריך שיהיה סוד הקערה שלם עד לאחר אכילת המצה והמרור.

יחץ

קודם שיתחיל בקריאת ההגדה יקח מן השלש מצות המונחות לפניו, את המצה האמצעית, ויבצענה לשתיים, ויניח את החלק הקטן בין שתי המצות השלימות, ואת החלק הגדול יתן לאחד מן המסובים, לשומרה לאפיקומן, ואם שכח ולא בצע קודם ההגדה, בוצע באמצע ההגדה במקום שזוכר. ונותנים אותה תחת המפה

מנהגינו לבצוע הכר בצורת ד' ו-ו', והחלק הגדול

תהג פסח תשפ"ז

עני את ההלכות
בליל הפסח הבא עלינו לטובה

לשלחן.

יש לכיין קודם אכילתו לצאת ידי חובה של אכילת מצה, ומכל מקום אין צריך שיאמר בפה מלא שעושה לשם מצוה, אלא די בכוונה במחשבה בלבד. ובפרט במצוה שיש עליה ברכה, שהברכה מעוררת לכוונה, ואין לך כוונה גדולה מזו. ובדיעבד אם לא כיוון באכילתו, יצא.

צריך להסב לצד שמאל בעת אכילת המצה, ואם לא היסב, צריך לחזור ולאכול בהיסבה, אך לא יברך, אפילו אם הפסיק בשיחה בטלה בינתים.

כבר נתבאר לעיל שמנהג הנשים הספרדיות להסב, ומכל מקום אשה שלא היסבה, יצאה ידי חובתה אפילו בכזית מצה של חובה, ואינה צריכה לחזור ולאכול בהיסבה.

אסור לאכול עם המצה עוד מאכל אחר ביחד, דאתי רשות ומבטל למצוה. ואפילו לפת בגבינה ושאר ליפתן, או לטבול בחומץ ומרק, שהוא דבר מועט, גם כן ראוי להחמיר. ובדיעבד אם טיבל בחומץ, יצא, שהטיבול הוא דבר מועט ובטל לגבי המצה.

מרור

יקח כזית מרור וישקענו מקצתו בחרוסת, והמחמיר לשקעו כולו בחרוסת תבוא עליו ברכה. אבל לא ישחנו בתוכו, כדי שלא יבטל טעם מרירותו, ולכן צריך גם כן לנער את החרוסת מעליו, ויברך "על אכילת מרור", ויאכלנו בלא היסבה.

קודם אכילת המרור צריך לכיין לצאת ידי חובת אכילת מרור, ואם שכח ואכלו בלא כוונת מצוה יצא ידי חובתו.

אין מברכין על החרוסת, שהיא טפלה למרור שהוא העיקר.

כורך

יקח כזית מצה, מן המצה השלישית, וכורכה עם כזית מרור, וטובלה בחרוסת, ואומר: זכר למקדש כהלל וכו', ואוכלם ביחד בהיסבה. משעה שבירך על אכילת מצה ומרור, לא ישיח בדבר שאינו מענין הסעודה, עד שיאכל כריכה זו, כדי שתעלה ברכת המצה והמרור גם לכריכה זו. ואם שח אינו צריך לחזור ולברך, הואיל ומן הדין אין איסור בדבר. ורק ממדת חסידות הוא שלא ישיח כלל עד אחר אכילת אפיקומן, ולכן המחמיר תבוא עליו ברכה. אם לא טיבל בחרוסת, ואכל את הכורך בלי להטבילו, וקשה עליו לחזור ולאכול שוב, יצא ידי חובה, ואין צריך לחזור ולהטביל בחרוסת ולאכולו.

וכו', יאחז הכוס בידו, ויכסה הפת עד מצילנו מידם, ויניח הכוס ויגלה הפת, עד לפיכך, שאוחז הכוס בידו ואז יכסה הפת.

כשיאמר דם ואש ותמרות עשן, נוהגים לשפוך מעט מן הכוס עצמו [ולא על ידי טיבול אצבעו בכוס]. לתוך כוס שבור, וכן כשמזכיר המכות דצ"ך עד"ש באח"ב בכלל, ובפרט דם צפרדע וכו', סך הכל ט"ז פעמים. ונוהגים לשופכו כולו, ואחר כך שוטפין הכוס ומוזגים אותו שנית.

כשיגיע למצה זו צריך להגביה המצה, להראותה למסובין שתתחבב המצוה עליהם, ויש להגביה המצה הפרוסה שהיא כלחם עוני. וכן כשיגיע למרור זה. אבל כשאומר פסח שהיו אבותינו וכו', לא יגביה הזרוע הצלוי שהוא זכר לקרבן פסח, שאז נראה כאילו הקדישו לכך, אלא יסתכל בו ודין.

אחר שבירך ברכת אשר גאלנו, עד גאל ישראל, שותה הכוס השני בהיסבת שמאל, ואם שכח ושתה בלא היסבה, חוזר ושותה בהיסבה. ואין צריך לחזור ולברך על הכוס האחר ברכת בורא פרי הגפן, ואף אם אינו רגיל לשתות יין באמצע סעודתו.

מנהגינו שאין מברכים בורא פרי הגפן אלא על כוס ראשון ושלישי בלבד, וכדעת מרן הש"ע.

רחצה

יטול ידיו כדת, ויברך על נטילת ידים, ואם יודע שלא הסיח דעתו בנטילה ראשונה עד עכשיו, יטול בלא ברכה.

מוציא מצה

יקח המצות כסדר שהניחם, הפרוסה בין שתי השלימות, ויאחזם בידו ויברך המוציא ועל אכילת מצה. ונוהגים שאחר שמברך המוציא שומט המצה השלישית מידו, ונשארת בידו העליונה עם הפרוסה, ומברך "על אכילת מצה". ובוצע מהשלימה העליונה ומן הפרוסה משתייהן ביחד, כזית מכל אחד, ויטבלם במלח, ויאכלם בהיסבה ביחד.

ואם אינו יכול לאכול כשני זיתים ביחד, יאכל של המוציא תחלה שהיא השלימה העליונה, ואחר כך של אכילת מצה, שהיא הפרוסה, ובדיעבד אם אכל כזית אחד, בין מן השלימה בין מן הפרוסה יצא. ובמקום קצת צער די אף לכתחילה בכזית אחד בלבד.

וכן אם בני ביתו מרובים, ואין מספיק לחלק לכל אחד מהם שתי כזיתים ממצות הסדר, יכול לתת להם [אחר שנגמרה חלוקת הפרוסה לשנים או שלשה מן המסובין] ממצה שמורה אחרת אשר מחוץ לשלחן, ואז די בכזית אחד בריוח לכל אחד, ואין הכרח לתת לכל אחד מהם שני כזיתים מן המצות שמורות אשר מחוץ

המדריך להלכה

טוב לחזור ולש

למשך נדע כל אחד מה לעשות

ושאר משקים שאינם משכרים, אבל לא יין, או שאר משקים המשכרים, חוץ משתי כוסות שתקנו חז"ל. והיושב ועוסק בהלכות פסח ובסיפור יציאת מצרים אחר הסדר, רשאי לשתות קפה או תה, (אפילו עם סוכר), כדי להתעורר ולהפיג יינו.

ברך

יטול ידיו למים אחרונים ויברך ברכת המזון על הכוס, וישטוף הכוס וידיחנו אפילו הוא נקי.

ישים לב לומר "יעלה ויבא", ואם טעה ולא אמרו, אם נזכר כשאמר ברוך אתה ה' לפני שיסיים בונה ירושלים, אומר למדני חקיר, וחוזר לומר יעלה ויבא. ואם לא נזכר עד שהתחיל לומר בונה ירושלים, אומר בין ברכת בונה ירושלים לברכת הטוב והמטיב, ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר נתן וכו'. וחותרם בא"י מקדש ישראל והזמנים. וכן אם התחיל בברכת הטוב והמטיב שאמר אמ"ה, ותיכף נזכר, יסיים אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל וכו'. ואם לא נזכר עד שהתחיל לומר לעד האל וכו', חוזר לראש ברכת המזון, ואפילו נזכר בהלל, צריך לחזור ולברך ברכת המזון על הכוס, ודין האשה כדין האיש בזה.

הלל

יגמור ההלל בשמחה וחדוה, ומתחיל "שפוך חמתך" על כוס רביעית כנגד ארבע כוסות התרעלה שעתיד הקב"ה להשקות את אומות העולם ששיעבדו את ישראל. [הר"ן ריש פרק ערבי פסחים. וכן כתב הארחות חיים אות לב, בשם הרא"ה]. ויאחז הכוס בידו כדי לגמור עליו את ההלל. ואם אינו יכול לעשות כן במשך כל ההלל, יוכל להניחו לפניו ודין. ומכל מקום טוב לאחזו לפחות בברכת יהללך.

יש לעורר את כל המסובים שיאמרו ההלל בהתלהבות, ולא יקראו את ההלל והם מתנמנמים, ומכל שכן בשחוק וקלות ראש. אף לא במרוצה במשא כבד וכבד ממנו, שהכל הולך אחר החיתום.

ישתה הכוס בהיסבה, ולא יפחת משתיית רביעית, (אלא אם כן שתי רביעית בכוס השלישית), כדי שיברך ברכה אחרונה, ויתן לבו לשתות בהיסבה. ואם שכח ולא היסב, אם נשאר בכוס קצת יין, יחזור וימלאנו וישתה בהיסבה בלי ברכת הגפן. ואם לאו, ישתה כוס אחר ויברך עליו. ואף שיש חולקים וסוברים שלעולם לא יברך בורא פרי הגפן, מכל מקום המברך וסומך על פסק מרן השלחן ערוך, ינוחו לו ברכות על ראשו. ומיהו מי שירצה לחוש לסברת החולקים יברך בורא פרי הגפן בהרהור הלב.

ולאחר ששתה כוס רביעית יברך ברכת מעין שלוש, ויזכיר את חג הפסח בברכה, ואם שכח להזכיר ואמר שם ה' אינו חוזר

שולחן עורך

יערוך שולחנו ויסעד לבו בשמחה, כדי ה' הטובה עליו. ואם היסב הרי זה משובח. ואם לאו אין צריך. [רמב"ם פרק ז' הלכה ח]. והחכם עיניו בראשו לבל ימלא כריסו, כדי שיאכל את האפיקומן בתיאבון, ולא אכילה גסה, ושלא יהיה עליו לטורח.

הזרוע שנהגו לצלותו ולהניחו בקערה של הסדר, אסור לאכלו בליל פסח. אפילו במקום שנהגו לאכול צלי, כיון שצלי זה נעשה זכר לקרבן פסח, ובוזה יש לחוש יותר שנראה כאוכל קדשים בחוץ. וכל שכן גדי מקולס שאסור לאכול בליל פסח בכל מקום. אולם למחרת ביום טוב, מותר לאכול גם הזרוע שהונח בקערה של ליל הסדר. שלא חששו אלא בליל פסח שהוא זמן אכילת קרבן פסח, מה שאין כן ביום חג הפסח. (שו"ת יחוה דעת ח"ג סי' כז). וכל זה כשבשר הזרוע צלוי, אבל אם הוא מבושל, ורוצים לאוכלו בתוך הסעודה בליל פסח, מבלי להזכיר עליו שם פסח, יש להתיר.

צפון

אחר גמר כל הסעודה, אוכלים אפיקומן ממצה השמורה המונחת תחת המפה כזית כל אחד, זכר לפסח הנאכל על השובע. ויש נוהגים לומר זכר לקרבן פסח. ואוכלה לבדה בלא תערובת ליפתו, כדי שיהיה טעם מצה בפיו. ויש מחמירים לאכול ב' כזיתים, אחד זכר לפסח, ואחד זכר למצה הנאכלת עמו, ומדינא די בכזית אחת, שכן דעת הרבה מן הראשונים ומרן השלחן ערוך (סימן תעז).

יכוין באכילתו שהוא זכר לפסח, והוא גם זכר למצה הנאכלת עם הפסח, וזכרון אחד עולה לכאן ולכאן. והרוצה להחמיר ולאכול כשיעור שני זיתים, יחמיר לעצמו ותבא עליו ברכה.

יש לשים לב ולהזהיר גם את בני ביתו, להסב בעת אכילת האפיקומן, שאם לא כן יצטרך לאוכלו שנית, בהיסבה. אומנם אם קשה עליו, אין צריך לדחוק את עצמו לחזור ולאכול בהיסבה, ויסמוך על המקילין.

אסור לאכול שום דבר אחר האפיקומן, ואם טעה ואכל פירות וכיוצא, חוזר ואוכל אפיקומן, כדי שישאר טעם מצה בפיו. ואם בירך ברכת המזון, אינו צריך לחזור ולאכול אפיקומן. ואם טעה וביירך ברכת הנהנין על איזה דבר מאכל, וטרם שטעם נזכר שאסור לאכול אחר האפיקומן, יטעם מעט כדי שברכתו תחול על דבר מועט, ולא תהיה ברכתו לבטלה.

ומכל מקום מותר לשתות מים אחר אפיקומן,

תהג פסח תשפ"ז

נענ את ההלכות
בליל הפסח הבא עלינו לטובה

נרצה

ירצה ה' פועלו ותהי משכורתו שלימה, ומצוה שיספר ביציאת מצרים אחר הסדר כפי יכולתו, ויש נוהגים לומר פיוטים, כגון חד גדיא, ואירע שאחד התלוצץ על פיוט זה, וחייבוהו נידוי, והצריכוהו שישאל מחילה. ועל כן יהיה מורא שמים עליו.

יקרא

בקריאת שמע שעל המיטה ג' פרשיות של קריאת שמע. וכן יש לברך ברכת המפיל בשם ומלכות אפילו שסיים את הסדר אחר חצות הלילה. (יחזה דעת ח"ד סימן ל"ט)

סיכום דיני ההסיבה - לדעת הספרדים

ארבע כוסות

שיעור השתיה	היסבה	כוונה	ברכה	
רביעית- 81 סמ"ק, בדיעבד מספיק לשתות רוב רביעית 42 סמ"ק	חייב, ואם לא היסב חוזר לשתות בלי ברכה	יכוון לפטור את הכוס השניה	מברך בורא פרי הגפן בקידוש	כוס ראשונה
רביעית- 81 סמ"ק, בדיעבד מספיק לשתות רוב רביעית 42 סמ"ק	חייב, ואם לא היסב חוזר לשתות	-----	לא מברך	כוס שני
רביעית- 81 סמ"ק, בדיעבד מספיק לשתות רוב רביעית 42 סמ"ק	חייב, ואם לא היסב חוזר לשתות	יכוון לפטור את הכוס הרביעית	מברך בורא פרי הגפן לאחר ברכת המזון	כוס שלישי
ישתדל לשתות רביעית	חייב, ואם לא היסב חוזר לשתות	-----	לא מברך	כוס רביעי

אכילת המצה

שיעור האכילה לשאר המסובים	שיעור האכילה לעורך הסדר (בעל הבית)	היסבה	כוונה	ברכה	
כזית מצה	כזית מהמצה העליונה השלימה, וכזית מהמצה האמצעית החתוכה	חייב, ואם לא היסב חוזר לאכול עוד כזית	יכוון לקיים מצוות עשה "בערב תאכלו מצות"	ברכת "על אכילת מצה" ו"המוציא לחם מן הארץ"	אכילת מצה
כזית מצה וכזית מרור (חסה)	כזית מצה וכזית מרור (חסה)	חייב ואם לא היסב חוזר לאכול עוד כזית, ואם קשה לו מאוד אינו חייב לחזור	-----	-----	כורך
כזית מצה ויש מחמירים ב' כזיתות	כזית מצה ויש מחמירים ב' כזיתות	חייב ואם לא היסב חוזר לאכול עוד כזית, ואם קשה לו מאוד אינו חייב לחזור	יכוון לקיים מצות קורבן פסח, ומצה הנאכלת עימו	-----	אפיקומן

אגרת רבי שמש

כל מי שמעיין הסוד הנפלא
אפילו פעם אחת בשנה
מובטח לו שינצל באותה שנה

כי אמרו בעלי קבלה מעשית, שיש שלשה אלפים ומאתים ושמזנים מלאכי קבלה הממנים להכות את הרשעים ולהענישם בגיהנם ולטהרם מעונותיהם. ועל זה נאמר: "ולחכות באגרף רשע", כי אגרף, רמז שלשה אלפים ומאתים ושמזנים, ועל ידם נלקח גם פרעה הרשע. ואומר אני הכותב שזהו סוד נפלא באשר הוא נכתב במגן ובמספר: דם. צפרדע. כנס. ערב. דבר. שחין. ברה. ארבה. חשך. מכת בכורות:

אלו עשר מכות באשר כתבתי אות באות, עולים שלשה אלפים ומאתים ושמזנים מלאכי קבלה, הממנים לטהר את הרשעים, והוא פשט נפלא, עין לא ראתה:

והנה החשבון מכן כאשר נכתב כנס חסר יו"ד, גם ערב חסר וא"ו. גם חשך חסר וא"ו. ואז החשבון ממש, לא פחות ולא יותר משלשה אלפים ומאתים ושמזנים מלאכי קבלה, שמענישין את הרשעים. והינו מה שכתב האר"י ז"ל: "ככתוב", פרוש בכתוב בספר תורה, ולא כאשר כתוב בסדורים ובעל ההגדה, כי שם נכתבו כלם מלאים. אלא צריך להיות חסר כמו שכתוב בספר תורה. וגם רבי יהודה לא כתב סימנים כלם רק ראשי תיבות, דצ"ך עד"ש באח"ב, כמו שכתב הרב יצחק אברבנאל וכמו שכתבתי לעיל:

והינו מה שכתב האר"י ז"ל: "בראשית חסר מן השלישי עשרה", פרוש: מכה שלישית שהיא כנס חסר יו"ד. "מן הרביעי ששה" שהיא מכת ערב גם חסר וא"ו. "וחסר מן התשיעי ששה", שהיא מכת חשך גם כן חסר וא"ו. ומה שאמר "ככתוב", רוצה לומר שכן כתוב בספר תורה חסר, כנזכר לעיל: וזהו סוד "אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא במצרים", מכן ממש שלשה אלפים ומאתים ושמזנים מלאכי קבלה שהכו את פרעה ואת המצריים במצרים.

המזנים באלו שלשה רקיעים: אחד נקרא שרע, ואחד נקרא תמוך, ואחד נקרא בישא. גם בזה יש סוד גדול ונפלא, אלו שלשת אלפים ומאתים ושמזנים מחנות שהכו את פרעה ואת המצריים במצרים כאמור, שממנים באלו שלשה רקיעים של טמאה, אמר לנו הכתוב סוד נפלא ונורא, ותקן המגיד כמו ששנה "אלו עשר מכות שהביא" שבאלו שלש תיבות נרמזים השלשה רקיעים של טמאה, ושלשת אלפים ומאתים ושמזנים מלאכי קבלה שהכו את פרעה ואת המצרים במצרים, כמגן עשר מכות: דהינו עש"ר אותיות שרע, מכו"ת אותיות תמוך, שהבי"א אותיות

העתקה מכתבי הקודש של המקובל רבינו שמשון מגיד מאוסטרופוליא ז"ל הי"ד: סוד גדול ונורא, וכתוב שם שכל מי שמעיין הסוד הנפלא והנורא הזה על מכונו, אפילו פעם אחת בשנה, ובפרט בערב פסח, מובטח לו שינצל באותה שנה מכל מכשול וממיתה משונה, ושום אדם לא ימשול בו, וכל אויביו יפלו תחתיו, והוא על כמותו ידרוך, ובכל אשר יפנה יצליח ובכל עסקיו ירויח, עד ביאת הגואל אמן סלה.

שלוש לרבני ארץ, גודרי גדר ועומדים בפרץ, יצילם ה' מפליון וחרץ, כולם קדושים אשר המה בארץ, בליחד לפום חורפיה מקשה ומתרץ, אמן סלה, בתכלית הענין מה שכתב האר"י ז"ל בקונטרס שלו הנקרא פלאות רבות בשער הנקרא יציאת מצרים, פרק ג' דף מ"ב ע"א וזה לשונו:

הנה כבר הודעתך שפרעה נלקח במצרים בעשר מכות אלו על ידי שלשה אלפים ומאתים ושמזנים מלאכי קבלה, הממנים בשלשה רקיעים של טמאה, האחד נקרא שרע והשני נקרא תמוך, והשלישי נקרא בישא, ועליהם השר הנקרא דלקט, ועליהם ועל כלם השר הנקרא תקא, בראשית חסר מן השלישי עשרה, וחסר מן הרביעי ששה, וחסר מן התשיעי ששה בכתוב: והנה מה שלקו המצריים במצרים עשר מכות, ועל הים לקו חמשים מכות, השם שפ"ו שבו אחז דוד בן ישי, והשם אמר והכה. ומצד השם תק"ל לקו המצריים במצרים ארבעים מכות, ועל הים לקו מאתים מכות, והשם אמר והכה. ומצד השם אשצ"ה לקו המצריים במצרים חמשים מכות, ועל הים לקו מאתים וחמשים מכות, וכמה שהקדוש ברוך הוא מכה, בו מרפא הגלות. מה פשעו ומה חטאו, ומה המעל אשר מעלו אבותינו, להיות כבוד הברזל הזה, עד שגאלם בשמות אלו דע"ב צד"א כשה"ב.

עד כאן לשון האר"י ז"ל:

והנה מורי ורבותי קדושי ישראל, הדברים האלה פלאים הם, סתומים וחתומים סגור ואין פורש אותם. וכבר שאלוני גדולי ישראל לבאר להם דברי האר"י ז"ל ולא הגדתי. ומגדל אהבת מורי ורבותי אגלה רז זה שנתגלה לי בחלום חזיון לילה, ועכשו אגלה הדבר ברמז לפני כבוד תורתו, והוא רחום וכפר:

וזאת הענין: מה שכתב האר"י ז"ל שפרעה נלקח במצרים עשר מכות וכו', כונתו כך:

זין מאסטרופולי

יא והנורא הוזה על מכוננו,
ובפרט בערב פסח,
מבל מכשול וממיתה משונה

אליעזר בגימטריא תקל, והינו רבי אליעזר אומר, דוקא, שהוא שם תקל, לקו המצריים במצרים ארבעים מכות, ועל הים לקו מאתים מכות. ומה שכתב השם אשעה לקו במצרים חמשים מכות, ועל הים לקו מאתים וחמשים מכות, רמז לסוד רבי עקיב"א, שהוא בגימטריא אשע"ה עם הכולל, שהשם הוזה אמר שיכו המצריים במצרים חמשים מכות, ועל הים לקו מאתים וחמשים מכות. הרי מרמזים אלו שלשה שמות שפ"ו תק"ל אשע"ה באלו השלשה תנאים:

רבי יוסי הגלילי בגימטריא שפ"ו, רבי אליעזר בגימטריא תק"ל, רבי עקיב"א בגימטריא אשע"ה, והוא סוד נפלא ונורא. רזא דרזין. סתרא דסתרין. הינו כאשר כתבתי למעלת כבוד תורתו, והוא רחום יכפר עון:

ומה שכתב רבנו הארי"ז ז"ל: במה שהקדוש ברוך הוא מכה, בו מרפא הגלות, מה פשעו מה חטאו אבותינו וכו', כונתו: באלו עשר מכות שהם דצ"ד עד"ש באח"ב, נרמזים באלו אותיות סוד וטעם ירידת אבותינו למצרים, כמו שכתבתי למעלת כבוד תורתו. והנה באלו המכות הכה אותם, וירפא אותנו הקדוש ברוך הוא והכה בהם מכה רבה אצבע אלהים היא, ומן המכה עצמה באה רפואה לישראל, שגאלם הקדוש ברוך הוא, וכמו שכתבתי.

ומה שכתב: "מה פשענו" וכו', רוצה לומר: באלו המכות נרמז החטא של אבותינו שגרים ירידת מצרים. ויש לנו סוד נפלא ונורא לתרין קשיא זו מה שהקשו מעלת כבוד תורתם עלי, אבל גם זה ניהא כאשר כתבתי למעלתם, נפלאות מתורתו הקדושה והטהורה.

ומה שכתב הארי"ז ז"ל: שהקדוש ברוך הוא גאל אותנו בשמות אלו דע"ב צד"א כשח"ב, כונתו כי האותיות ראשונות של דצ"ד עד"ש באח"ב הם דע"ב, והאותיות שניות הם צד"א, והאותיות האחרונות הם כשח"ב, ונרמזים באלו השלשה שמות הרפואה שרפא הקדוש ברוך הוא לישראל, שגאל אותנו בהם, הרי באותן המכות שהכו בהם המצריים, נרמזים הגאולה והרפואה לישראל. ויהא רעוא לפני הקדוש ברוך הוא שיראנו ביאת משיחנו במהרה בימינו, עם המלאכים השיכים לגאולה, ויקים בנו מקרא שכתוב: כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, אמן נצח סלה.

בישאה, רמז לאלו שלשה רקיעים של טמאה שבהם יש ממנים כמנן שלשה אלפים ומאתים ושמונים מלאכי חבלה ממש, כמנן עשר מכות דם צפרדע וכו', והם שהכו את פרעה ואת המצריים במצרים, כי מלאכי חבלה ממנים להכות את הרשעים לטהרם מעונותיהם כאמור. ועל ידן הכה את פרעה ואת המצריים במצרים מנן עשר מכות אלו, והוא פלא גדול:

ומה שכתב הארי"ז ז"ל: "ועליהם השר דלפקט", כונתו הוא ששם זה שרשו יוצא ממלת המצרים, והינו: ששלשה רקיעים הם: עשר מכות שהבי"א וכפריש הגאון, ונמשך על המצרים שהוא שם דלפקט באותיות הקודמות לאותיות המצרים, והמ"ם אחרונה היא מ"ם הרבוי ואינה מן השרש, ורמז לזה המגיד במאמר: "אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים", בלומר האותיות שהם קודמות על אותיות המצרים:

ומה שכתב הארי"ז ז"ל: "ועליהם ועל פלם השר הנקרא תקא, כונתו, כי ראשי תיבות של אלו עשר מכות, דצ"ד עד"ש באח"ב, בגימטריא תקא, כמנן השר ממש, וכמנן אשר, וזהו סוד פונת הכתוב בסדר בא: "ולמען תספר באזני כנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים", אשר דיקא, שהוא כמספר תקא, וכיוצא בו הרבה פסוקים אלה, שמורים על זה לסוד אשר, כמנן ראשי תיבות של עשר מכות כמו שבארנו, ויש לנו בזה סודות נפלאים. וכבוד אלהים הסתר דבר:

ומה שכתב רבנו הארי"ז ז"ל: "השם שפו שבו אחז דוד בן ישי, והשם אמר והכה אותם במצרים עשר מכות, ועל הים לקו חמשים מכות. והשם תקל אמר והכה אותם במצרים ארבעים מכות, ועל הים לקו מאתים מכות. והשם אשעה אמר והכה אותם במצרים חמשים מכות, ועל הים לקו מאתים וחמשים מכות." כונתו לסוד נפלא ונורא: פלגתא דרבי יוסי הגלילי ורבי אליעזר ורבי עקיבא המוזכר בהגדה. רבי יוסי הגלילי אומר מנן, ורבי אליעזר אומר מנן, ורבי עקיבא אומר מנן, והוה שכתב הארי"ז ז"ל: והשם שפ"ו אמר והכה אותם במצרים עשר מכות, ועל הים לקו חמשים מכות, רמז לרבי יוסי הגלילי. כי רבי יוסי הגלילי בגימטריא שפ"ו, ומה שכתב שבו אחז דוד בן ישי, רמז גם כן, דו"ד ב"ן ישי גימטריא שם שפ"ו, שבאותו השם דוקא בא דוד בן ישי. ורמז גם כן מה שכתב בספר סודי רזא, שרבי יוסי הגלילי נצוץ דוד בן ישי. וזה השם הכה אותם. ומצד השם תקל לקו המצרים במצרים ארבעים מכות, ועל הים לקו מאתים מכות, רמז לסוד רבי

מעלת ליל הסדר

בעזרת ה' יתברך ביום רביעי בערב נגיע אל הלילה הקדוש הזה, ליל שימורים הוא לה', לילה המשומר ובא מן המזיקים.

כתב רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א: אין לשער ואין לתאר את גודל ההארה והשפע הנשפע עלינו בלילה הזה, עד שכביכול הקב"ה פונה מכל עסקיו אלינו לעשות לנו ניסים בזמן הזה כבימים ההם, וכך מובא במדרש (פנים אחרים, נוסח ב פ"ו) אלוקיה של אומה זו עסוק הוא להיות עושה להם נסים בלילה הזה.

וכן מובא ב'תרגום יונתן' (פרשת תולדות) על הפסוק (בראשית כ"ז, א) "ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות" יצחק קרא לעשו בנו הגדול ביום י"ד ניסן, ואמר לו: "בני, בלילה הזה משבחים כל משרתי עליון לבורא עולם, ואוצרות השמים נפתחים".

ומצינו במהרי"ל (סדר ההגדה ג) שבלייל הסדר הוא כביכול 'נישואין' בין ישראל לאביהם שבשמים, וכמו ש'כלה בלא ברכה אסורה לבעלה' (מסכת כלה פ"א), כך ב'נישואין' הללו - מברכין בלייל הסדר "שבע ברכות" קודם אכילת מצה.

והם: שלש בברכת קידוש [בורא פרי הגפן, מקדש ישראל והזמנים, ושהחינו], הרביעית בורא פרי האדמה על ה"כרפס", ברכת 'אשר גאלנו', ובורא פרי הגפן על כוס שני. וברכת 'על אכילת מצה' היא הברכה השביעית. ואפילו מי שמרגיש בנפשו כי 'מגורש' הוא מן הקדושה [כדכתיב אצל אדם הראשון (בראשית ג כ"ד) 'ויגרש את האדם', ואמרו (בר"ר י"ט ט) שנתן לו הקב"ה גט פיטורין והיה דינו כאשה מגורשת], הרי בלייל הסדר חוזר לברית נישואין על ידי אכילת מצה, כקירבת אדם הראשון קודם החטא, והדברים נשגבים. תארו לעצמכם איזו זכות יש לנו עם ישראל, שאנו בבאים בברית הנישואין עם בורא עולם, ואפילו מי שכל השנה היה רחוק, הלילה הזה כולם פותחים דף חדש!!!

מובא בגמרא (מגילה טו.) ששמע מרדכי על הגזירה שנגזרה על עם ישראל, גזר מרדכי תענית ביום טוב ראשון של פסח, כמו שנאמר (אסתר ד', י"ג) 'ויעבור מרדכי' - שציווה להתענות מי"ד ועד ט"ז ניסן.

ולכאורה לא מובן: מדוע מיהר מרדכי לגזור כבר עתה תענית - לבטל את מצוות הלילה ולהשבית את החג בדבר שאינו צורך השעה, והרי זמן רב עמד לרשותו - והיה אפשר לו לגזור שיתענו אחר החג, כי לא הייתה הגזירה אלא ליום י"ג אדר - בעוד י"א חודשים.

ועוד יש להקשות, שהרי היה לו לקבוע התענית ב"יום הדין" - ראש השנה ויום הכיפורים שאז 'ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו'.

אלא, 'מרדכי ידע את כל אשר נעשה', וידע שהגזירה נכתבה ונחתמה בטבעת מלכו של עולם, ולא מלך טיפש - אחשוורוש, גזר להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים אלא הקב"ה גזר כן, ואין עצה ואין תבונה כנגד השם, ולא יועילו שום תפילות ותחנונים לבטל הגזירה.

אולם הזמן היחיד שניתן לבקוע כל השערים הוא ליל הסדר, ולכן גזר מרדכי תענית דווקא בלייל הסדר שהוא הזמן המסוגל לבקוע שערי ברזל ולהרחיב את הפרצה שבחומת הדין. ואפילו גזר דין שיש בו שבועה אפשר לבטלו בזה הלילה.

וכבר הובא בזוהר הקדוש (ה"ב לה.) שבליילה זה אור היה להם כ'שמש בצהריים', והגידו צדיקים, שלא דווקא בשנה בה יצאו בני ישראל ממצרים היה כן, אלא בכל שנה ושנה מאיר לנו הלילה באור גדול כשמש בצהריים ממש. ועלינו לנצל לילה זה שאם אוצרות השמים נפתחים בו, הרי הזמן מוכשר ומסונל מאד להתפלל על כל הענינים, בבנים בבריאות, ובפרנסה טובה, וכיוצא בזה, שהרי הקב"ה וכל הפמליא של מעלה עומדים סביבו ומביטים בעבודתו, ואהבת האב על הבן מתעוררת באותה שעה, וכל שערי רחמים פתוחים לפניו, ולכן אם יבקש ויתפלל בודאי ישמע ה'.

יהי רצון שישפיע עלינו ה' יתברך שפע גדול בזכות הלילה הקדוש הזה, ויבנה לנו את בית המקדש ונזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים, אמן, חג פסח שמח וכשר.

הוא לא..."

סגולות לליל הסדר

מאביו שבשמים. וכך מובא ב'בית אהרן' (ע"ט):
"אבי זצוק"ל אמר כאן: "הבן שואל", פירוש שואל
הוא מלשון שאלה ובקשה, כלומר כאן יכול כל
אחד מעם ישראל לשאול ולבקש מאביו שבשמים
כל מה שצריך, ולקבל חיות על כל הדברים בלילה
הזה ולהשיג מה שלא עמל ויגע על זה".

זרע של קיימא

כתב רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א: ביותר
אפשר לפעול על חשוכי בנים שיפקדו בזרע של
קיימא.

חינוך הילדים

אף מי שכבר זכה לבנים, יקיים 'הבן שואל' (שאלה
מלשון בקשה) - לשאול ולבקש על הבנים, שילכו
בדרך הישר והטוב, ויפוח הן התפילות בליל הסדר
שבוקעות רקיעים ובכוחן להפיל כל המחיצות
המפרידות בין ישראל לאביהם שבשמים.

פתיחת הלב לתורה

עוד יש להביא בסגולות אמירת 'מה נשתנה'
וכמו שכתב בספר "ויגד משה" (סכ"א אות י"ג)
: ראיתי בכתב יד הרב הגאון בעל המחבר ספר
שו"ת 'משנה שכיר' ז"ל שכתב שבספר 'כורסייא
דאליהו' ממקובל קדוש מירושלים, הביא בשם
בעלי מקובלים שעל ידי שאילת מה נשתנה גורמין
פתיחת הלב לתורה, ועל כן נהגתי בביתי שכל
המקובצים אצלי בליל הסדר כל אחד ואחד שואל
ימה נשתנה' - ומתפלל שיהיה לו לפתיחת הלב,
ואחר גמר כל הנאספים גם אני בעצמי אומר מה
נשתנה.

"ונצעק אל ה'..."

סגולה בדוקה ומנוסה כשמגיעים בקריאת ההגדה
למילים "ונצעק אל ה'..." לבקש ולצעוק לקב"ה
מכל הלב על כל צרותיו, והקב"ה יעזרהו. (באר
הפרשה)

שפע אלוקי

מובא ב'חתם סופר' (דרשות, ח"ב רנב), וז"ל: כי
מובטחים אנחנו אפילו בגלות הזו, בשעה שאנחנו
יושבים לספר ביציאת מצרים לבנינו, להשריש
לבותם ביראת ה', אזי שפע אלוקי יורד עלינו כמו
בצאתינו ממצרים',

הקב"ה עומד על גביו

מובא בזוהר הקדוש (ח"ב ט:): שהקב"ה וכל
הפמליא של מעלה יורדים לחזות בנועם זיו
עבודת בני ישראל בלילה הזה (וע"ע בפרי עץ
חיים), ונמצא שהאדם יושב בביתו לפני מלך מלכי
המלכים פשוטו כמשמעו ממש, והקב"ה כביכול
עומד על גביו.

כדרגת אדם הראשון לפני

החטא

מצינו במהרי"ל (סדר ההגדה
ג) שבלייל הסדר הוא כביכול
'נישואין' בין ישראל לאביהם
שבשמים, וכמו ש'כלה בלא
ברכה אסורה לבעלה' (מסכת
כלה פ"א), כך ב'נישואין'
הללו - מברכין בליל הסדר
'שבע ברכות' קודם אכילת
מצה (שבע הברכות הם שלש
בברכת הקידוש - בורא פרי
הגפן, מקדש ישראל והזמנים,
שהחינו, בורא פרי האדמה על ה"כרפס', ברכת
'אשר גאלנו', ובורא פרי הגפן על כוס שני, וברכת
על אכילת מצה).

ביטול כוחות הטומאה

מבאר ה'חתם סופר' בדרשותיו (שבת הגדול)
שהקב"ה השפיע קדושה על בני ישראל בלילה
ההוא עד שנתבטלו כל כוחות הטומאה בתתק"ס
חלקי הקדושה (כי תתק"ס היינו שיעור מקוה, וזה
טיהר הכלים).

פסח - בקשת משאלות ליבנו

מובא בבאר הפרשה: בגשת האדם לשאלת 'מה
נשתנה' נעשה 'עת רצון' בשמי מרום, ואפשר
להתפלל ולבקש כל משאלות לבו, והיינו 'הבן
שואל' יכול כל איש מבני ישראל הנקראים 'בנים
למקום' לבקש בקשותיו

סדר בדיקה וביעור חמץ

ביום שלישי בערב ליל י"ד בניסן בודקים את החמץ, וחייבים לבדוק מיד בתחילת הלילה, ואסור להתחיל לאכול סעודת קבע או לעשות שום מלאכה חצי שעה קודם הלילה.

יש הנוהגים להניח פתיתי לחם קודם הבדיקה במקומות שימצאם הבודק, ומניחים 10 פתיתים, וברור שמי שאינו בודק כראוי ומקבץ רק את הפתיתים אינו מקיים מצות בדיקה חמץ כראוי

קודם בדיקת חמץ אומרים:

הריני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה ולא תעשה של בדיקת חמץ לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל. ויהי נועם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו.

ברוך אתה אדני אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו על ביעור חמץ:

ומיד אחר הבדיקה יבטל את החמץ ויאמר:

כל חמירא וחמירא דאיכא ברשותי, דלא חמתיה, ודלא בערתיה, ודלא ידענא ליה, לבטל ולהוי הפקר בעפרא דארעא.

ואם אינו מבין את הלשון הארמית יכול לומר בעברית:

כל חמץ ושאר שיש ברשותי שלא ראיתיו, ושלא ביערתיו ושלא ידעתיו יבטל ויהיה הפקר כעפר הארץ.

לאחר הבדיקה יש להזהר בחמץ שמשאיר להצניעו שלא יתפור.

סדר שריפת חמץ

שורפים את החמץ (גם מי שמשאיר חמץ ב' סעודות צריך לשרוף את החמץ), ולפני שריפת החמץ אומרים:

הריני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה ולא תעשה של שריפת חמץ לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל. ויהי נועם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו.

לאחר השריפה צריך לחזור ולבטל החמץ פעם שנית (מי שמשאיר חמץ בבית לאכול ביום שבת אינו צריך לבטל החמץ שוב פעם, אלא אחרי שיסיים לאכול את החמץ בשבת יבטל את החמץ):

כל חמירא וחמירא דאיכא ברשותי דחזתה ודלא חזתה דבערתה ודלא בערתה לבטל ולהוי הפקר בעפרא דארעא.

ואם אינו מבין את הלשון הארמית יכול לומר בעברית:

כל חמץ ושאר שיש ברשותי שראיתו ושלא ראיתו, שביערתי ושלא ביערתו ושלא ידעתו יבטל ויהיה הפקר כעפר הארץ.

תפילה לאחר הביעור:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו בשם שאני מבער חמץ מביתי ומרשותי כד יי אלהי ואלהי אבותי תבער את כל החיצונים ואת רוח הטומאה תבער מן הארץ ואת יצרנו הרע תבערהו מאתנו ותתן לנו לב בשר וכל הסטרא אחרא וכל הרשעה בעשן תכלה ותעביר ממשלת זדון מן הארץ וכל המעיקים לשכינה תבערם ברוח בער וברוח משפט בשם שבערת את מצרים ואת אלהיהם בימים ההם ובזמן הזה אמן: ויהי נועם אדני אלהינו עלינו. ומעשה ידינו כוננה עלינו. ומעשה ידינו כוננהו.

לצפיה באתר שלנו
סדקו את הבדקוד

